

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ PROGRAMI

**EBEVEYNLERİN ÇOCUK İSTİSMARINA YÖNELİK BİLGİ VE
FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ**

GÜLŞAH ÇALIŞKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA

2025

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ PROGRAMI

**EBEVEYNLERİN ÇOCUK İSTİSMARINA YÖNELİK BİLGİ VE
FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ**

GÜLŞAH ÇALIŞKAN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE SEVİM ÜNAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA
2025

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullardan birine göre saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

(X) Tezimin 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürecin sonunda uzatma izin başvurusunda bulunmadığım takdirde, tezimin /raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

10/06/2025

Gülşah ÇALIŞKAN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans sürecimde her daim desteğini esirgemeyen ve beni hem akademik hem de sosyal konularda geliştiren Sayın Danışmanım Lefke Avrupa Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik (Türkçe) Bölüm Başkanı Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Sevim ÜNAL'a,

Bugünlere gelmemde emeklerini ve sevgilerini benden esirgemeyen eşim, annem, babam, ablam ve bütün aile üyelerime,

Bana her daim destek veren ve yanımda olan arkadaşlarım ve dostlarıma,

Teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

ÇALIŞKAN, Gülşah. Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi ve Farkındalıklarının Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2025.

Çalışma kesitsel ve tanımlayıcı özellikte olup, ebeveynlerin çocuk istismarı bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri Aralık 2024 Şubat 2025 tarihleri arasında yüz yüze anket yöntemiyle, 410 ebeveyninden toplanmıştır. Verilerin toplanmasında sosyodemografik bilgi formu ve çocuk istismarına ilişkin bilişler ölçeği kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken kategorik değişkenler için sıklıklar, sayısal değişkenler için ise tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Sayısal değişkenlerin normal dağıldığı görülmüştür. Parametrik istatistiksel yöntemlerden yararlanılmıştır. İki bağımsız grup arasındaki farklılıklar için Bağımsız Örneklem T Testi, ikiden fazla bağımsız grup arasındaki farklılıklar ise Tek Yönlü Varyans Analizi testi kullanılmıştır. Çalışmada ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerinin, sosyodemografik değişkenlerde anne-baba yaşı, eğitim düzeyi, meslek, çocuk sayısı, ekonomik durum vb. özelliklere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Özellikle ekonomik düzeyi yüksek ebeveynlerin istismarı fark etme eğilimlerinin daha yüksek; ancak krizle başa çıkma becerilerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Kadın katılımcıların bilgi düzeyleri erkek katılımcılara göre daha yüksek çıkmıştır. Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin istismarı fark etme ve başa çıkma düzeyleri azalma eğilimindedir. Sonuçlar doğrultusunda ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerinin yetersiz olması, istismarın erken fark edilmesini ve önlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle hem ebeveynlerin hem de sağlık çalışanlarının çocuk istismarı konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Hemşirelerin çocuk istismarını tanıma, bildirme ve önleme süreçlerinde aktif rol alması hayati önem taşımaktadır. Ebeveynlere yönelik düzenli eğitim programları önerilmekte ve çocuk istismarının önlenmesi için toplum temelli koruyucu hizmetlerin güçlendirilmesi vurgulanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn, Hemşirelik, Çocuk İstismarı, Bilgi Düzeyi.

ABSTRACT

ÇALIŞKAN, Gülşah. Determining Parents' Knowledge and Awareness of Child Abuse, Master's Thesis, Ankara, 2025.

The study is cross-sectional and descriptive in nature and was conducted to determine the level of knowledge of parents about child abuse. The research data were collected from 410 parents via face-to-face surveys between December 2024 and February 2025. A sociodemographic information form and a child abuse cognitions scale were used to collect the data. When evaluating the study data, frequencies were given for categorical variables and descriptive statistics were given for numerical variables. It was observed that the numerical variables were normally distributed. Parametric statistical methods were used. The Independent Sample T Test was used for differences between two independent groups, and the One-Way Analysis of Variance test was used for differences between more than two independent groups. In the study, it was determined that the level of knowledge of parents about child abuse differed significantly according to sociodemographic variables such as the age of the parents, education level, occupation, number of children, economic status, etc. It was found that parents with high economic levels in particular tended to notice abuse more; however, their ability to cope with the crisis was lower. The level of knowledge of female participants was higher than that of male participants. As the number of children increases, the level of parents noticing and coping with abuse tends to decrease. According to the results, the inadequate level of knowledge and awareness of parents regarding child abuse makes it difficult to detect and prevent abuse early. Therefore, both parents and health workers need to be made aware of child abuse. It is vital that nurses take an active role in the processes of recognizing, reporting and preventing child abuse. Regular training programs for parents are recommended and the strengthening of community-based protective services to prevent child abuse is emphasized.

Keywords: Parent, Nursing, Child Abuse, Knowledge Level.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. PROBLEM TANIMI VE ÖNEMİ	1
1.1. AMAÇ	2
1.2. ARAŞTIRMA SORULARI	2
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. ÇOCUK İSTİSMARI TANIM VE KAPSAM	3
2.2. ÇOCUK İSTİSMARI TARİHÇE.....	4
2.3. İSTİSMAR TÜRLERİ	6
2.3.1. Fiziksel İstismar	6
2.3.2. Duygusal İstismar	9
2.3.3. Ekonomik İstismar.....	10
2.3.4. Cinsel İstismar	10
2.4. ÇOCUK İSTİSMARINDA RİSK FAKTÖRLERİ.....	12
2.4.1. Ebeveynle İlgili Risk Faktörleri.....	13
2.4.2. Çocuğa Ait Risk Faktörleri	15
2.4.3. Topluma Ait Risk Faktörleri	17
2.5. ÇOCUK İSTİSMARI YASAL BOYUTU	18
2.5.1. Çocuk Hakları Sözleşmesi.....	18
2.5.2. Türkiye’ de Çocuk İstismarının Yasal Boyutu	19

2.6. ÇOCUK İSTİSMARINDA HEMŞİRENİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI	21
3. GEREÇ VE YÖNTEM	24
3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ	24
3.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ZAMAN.....	24
3.3. EVREN ÖRNEKLEM.....	24
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	25
3.4.1. Veri Toplama Araçları	25
3.4.2. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması.....	26
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	26
3.6. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNLERİ	27
3.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	27
4. BULGULAR.....	28
5. TARTIŞMA.....	46
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
6.1. SONUÇLAR.....	52
6.2. ÖNERİLER.....	53
KAYNAKÇA.....	55
EKLER.....	65
EK-1. SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	65
EK-2. ÇOCUK İSTİSMARINA İLİŞKİN BİLİŞLER ÖLÇEĞİ (EBEVEYN FORMU).....	67
EK-3. ETİK KURUL İZNİ	68
EK-4. ÖLÇEK KULLANIM İZNİ	69
EK-5. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	70
EK-6. ANKARA VALİLİĞİ İZİN FORMU	71
ÖZGEÇMİŞ.....	72

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklamalar
ASPCA	: Amerikan Hayvanlara Zulmü Önleme Derneği (American Society for the Prevention of Cruelty to Animals)
CAPTA	: Çocuk İstismarını Önleme ve Tedavi Yasası
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezleri
Et Al	: Ve Diğerleri
NYSPCC	: New York Çocuklara Zulmü Önleme Derneği (New York Society for the Prevention of Cruelty to Children)
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (Statistical Package for the Social Sciences)
Ve Ark.	: Ve Arkadaşları
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. Ölçek Güvenilirliği Çizelgesi.....	27
Çizelge 4.1. Sosyo Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımlar	28
Çizelge 4.2. Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	30
Çizelge 4.3. Sosyodemografik Özelliklere Göre Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi	31
Çizelge 4.4. Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları	36
Çizelge 4.5. Sosyodemografik Değişkenlerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (N=399).....	37

1. PROBLEM TANIMI VE ÖNEMİ

Çocuk istismarı, çocuğun fiziksel, duygusal, cinsel bütünlüğüne ya da ihmal yoluyla gelişimsel haklarına yönelik sistematik ya da bireysel düzeyde gerçekleştirilen her türlü zarar verici eylem ya da eylemsizlik durumudur. Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre çocuk istismarı, 18 yaş altındaki bireylerin sağlık durumunu, gelişim durumlarını veya sosyal ilişkilerindeki güveni olumsuz olarak etkileyen; fiziksel, duygusal, cinsel ya da ekonomik nitelikteki zarar verici davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (1). Literatürde çocuk istismarı; fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismar olarak dört ana başlık çerçevesinde ele alınmaktadır. Fiziksel istismar, çocuğun bedenine yönelik bireyler tarafından gerçekleştirilen ve sağlık üzerinde olumsuz etkiler doğuran fiziksel müdahaleleri içermektedir. Duygusal istismar, çocuğun psikolojik bütünlüğünü zedeleyen, kişilik gelişimini olumsuz etkileyen ve duygusal gelişimini engelleyen sözel ya da davranışsal tutumları kapsamaktadır. Cinsel istismar ise çocuğun rızası ve anlayışı dışında, bireylerin cinsel doyum amacıyla çocuğu kullanması şeklinde tanımlanır. Ekonomik istismar ise çocuğun gelişimini tehdit eden, onun haklarını ihlal eden koşullarda çalıştırılması ya da ekonomik kazanç amacıyla istismar edilmesi biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu istismarlardan en kolay fark edilen istismar türü fiziksel istismardır. Duygusal istismar ise en zor fark edilendir (2).

Çeşitli istismar türlerini içeren bu eylemler çocukların hayatlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Gelişim döneminde olan çocuklar ortaya çıkabilecek olumsuz ruh sağlığı sonuçları açısından yüksek risk altındadırlar. Daha küçük yaştaki çocuklar istismar açısından daha fazla risk grubundadır ve istismara bağlı ölüm olasılıkları daha yüksektir. Bununla birlikte istismarın eksik bildirilmesi yaygın olarak görülen bir diğer sorundur. Çocuk istismarının kolay tespit edilememesi ve farklı tanımlarla ifade edilmesi nedeniyle gerçek vakaların ortaya çıkmaması, gerçek yaygınlık oranlarının belirlenmesi zorlaşmaktadır (3).

Çocuk istismarı çocukların zihinsel ve fiziksel olarak büyümelerini ve kişilik gelişimlerini etkiler (4). Çocuklara yönelik istismarda risk faktörleri genellikle kişisel, ailesel ve çevresel olarak kategorize edilir ve risk faktörü arttıkça çocuğun istismara uğrama olasılığında artış olabilir. Aile ile ilgili olan özellikler en güçlü risk faktörlerini oluşturmakla beraber ailenin düşük sosyoekonomik düzeyde olması, aile bireylerinin psikiyatrik bozukluk öyküsünün bulunması, ailede suç davranışları, kaotik aile yapısı ve

madde bağımlılığını içeren durumların var olması çocuk istismarında artış olduğunu göstermektedir (5).

Çocuklar, hem ailenin hem de toplumun temel yapı taşını oluşturur. Onların güvenli ve sağlıklı bir ortamda büyümesini sağlamak, bireylerin ve toplumların geleceği açısından büyük önem taşır. Bu nedenle, çocuk haklarına saygı duyulan ve çocukların her türlü zarardan korunabildiği bir toplum düzeni inşa edilmelidir. Ancak çocuk istismarı ve ihmali, birçok ülkede yeterince görünür olmayan, ertelenen ciddi sorunlar arasında yer almaktadır. Çocuk istismarının fark edilmesi ve önüne geçme girişimlerinde bulunmak amacıyla; ebeveynlerin ve toplumun yanlış inanışlarının önüne geçmek, toplumu ve aileyi bilgilendirmek ve bu doğrultuda eğitimler planlamak için hemşirelere son derece büyük görevler düşmektedir (6).

Çocuk istismarının önlenmesinde ailenin bilgi düzeyi, risk faktörlerinin erken tanınması, koruyucu tutumların geliştirilmesi ve uygun müdahale süreçlerinin başlatılmasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Çocuk istismarının ortaya çıkışında aile özellikleri, ebeveynlerin psikososyal durumu, iletişim biçimi, disiplin yöntemleri ve aile içi dinamikler gibi etmenler aracılığıyla hem riskin oluşumunu etkileyen hem de çocuğun maruz kaldığı duruma karşı kırılganlığını belirleyen temel faktörler arasında yer almaktadır.

1.1. AMAÇ

Bu araştırmadaki amaç, ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerini belirlemektir.

1.2. ARAŞTIRMA SORULARI

1. Çocuk istismarı hakkında annelerin bilgi düzeyleri nedir?
2. Çocuk istismarı hakkında babaların bilgi düzeyleri nedir?
3. Ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ile çocuk istismarına yönelik bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
4. Ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerini yordayan sosyodemografik faktörler nelerdir?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. ÇOCUK İSTİSMARI TANIM VE KAPSAM

Çocuk istismarı, çocuğun fiziksel, duygusal, cinsel bütünlüğüne ya da ihmal yoluyla gelişimsel haklarına yönelik sistematik ya da bireysel düzeyde gerçekleştirilen her türlü zarar verici eylem ya da eylemsizlik durumudur. İstismar, bireyin fiziksel, duygusal, cinsel veya gelişimsel bütünlüğünü zedeleyen, kasıtlı ya da ihmalkâr nitelikteki eylem ve ihmaller bütünü olarak tanımlanmakta olup; farklı biçimlerde ortaya çıkan istismar türleri, mağdurun yaşam kalitesini derinlemesine etkileyen çok boyutlu bir toplumsal sorundur. Çocuk istismarı; fiziksel, psikolojik, duygusal, cinsel alanlarda çocuğun bütüncül gelişimini tehdit eden, çok boyutlu bir olgudur. Bu tür eylemler çoğunlukla çocuğa en yakın çevreyi oluşturan ebeveynler, bakıcılar ya da aile bireyleri tarafından gerçekleştirilmekte ve çoğu zaman fark edilememektedir. Özellikle bir yaştan altındaki çocuklar, gelişimsel kırılganlıkları nedeniyle istismar riskine en açık grubu oluşturmaktadır (9). Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 1999), çocuk istismarı tanımını; çocuğun gelişim düzeyi, rızası ve anlayışı dışında gerçekleşen, sosyal normlar ya da yasal düzenlemelerle çelişen cinsel içerikli eylemler olarak tanımlamaktadır (10).

WHO'nun bir başka tanımına göre çocuk istismarı; çocuğun fiziksel ve psikolojik sağlığını, duygusal bütünlüğünü ve gelişim süreçlerini olumsuz etkileyen, fiziksel, cinsel ve duygusal zarar verici davranışlar bütünüdür. Bu tür eylemler çocuğun ölümüne veya ciddi fiziksel yaralanmalara neden olabileceği gibi, uzun vadede çocuğun ailesiyle ve toplumla olan ilişkilerini de derin biçimde zedeleyebilmektedir (8).

Genel olarak çocuk istismarı, çocuğun yaşça büyük ya da otorite konumundaki bir kişi tarafından fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimini sekteye uğratabilecek şekilde zarar görmesi durumudur. Bu tür yaşantılar, "çocukluk çağı travmaları" başlığı altında değerlendirilmekte olup, failin çocuğun yakın çevresinden biri olması ve istismarın tanımlanmasının güçlüğü nedeniyle, en karmaşık ve tespit edilmesi zor travma biçimleri arasında yer almaktadır (11). Türk Dil Kurumu'na göre "istismar", bir kişinin iyi niyetinden faydalanarak çıkar elde etme amacıyla kötüye kullanılması anlamına gelmektedir (12).

Çocuklara yapılan kötü davranışlar ve istismar, önemli bir sağlık sorunudur. Çocuklarda gelişim sorunlarına ve ilerleyen zamanlarda sağlık problemlerine sebep olmaktadır.

Çocuklukta yaşanan istismar travma ve stresle ilişkili sorunların yanı sıra akademik sorunlara da neden olmaktadır (3). Gerçek boyutu henüz tam bilinmese de çocuk istismarı dünya çapında köklü bir sorundur (9). Çocuk istismarı, yaşam boyu süren ciddi fiziksel bir psikolojik sağlık sorunlarına yol açan büyük bir problemdir. Fiziksel sonuçları arasında nörolojik sıkıntılar, gelişimsel gecikmeler ve serebral palsi gibi birçok ileride bireyin yaşamına engel olan sakatlıklar bulunurken, psikolojik sonuçları arasında ise depresyon, davranış bozuklukları ve madde bağımlılığına yol açabilecek problemler yer alır. Ayrıca istismara uğrayan çocuklar bilişsel işlevlerindeki azalmalar nedeniyle akademik yönden düşük performans gösterme eğilimindedir (13). Çocuk istismarı çocuğun dünyaya geldiği zamandan itibaren olduğu her ortamda karşısına çıkabilecek önemli bir toplumsal problemdir. İstismarı tanıyabilmek ve önleyebilmek için istismarın tanımını, sebeplerini ve tanımlayıcı bulgularını bilmek gereklidir. İstismar çocukluk çağı travmalarından en ciddi ve tedavisinde en fazla zorlanılan durumdur (14).

2.2. ÇOCUK İSTİSMARI TARİHÇE

Çocuk istismarı, tarihsel süreçte varlığını sürdüren evrensel bir sorun olup, özellikle son yüzyılda konuya yönelik toplumsal duyarlılık ve bilimsel ilgi belirgin şekilde artış göstermiştir (7). Fiziksel, duygusal, cinsel zarar verme biçiminde kendini gösteren istismar türleri, çocuğun hem fiziksel sağlığını hem de psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Gerek küresel ölçekte gerekse Türkiye özelinde, çocuk istismarı uzun yıllardır süregelen yapısal bir problem olarak varlığını korumakta; alınan önlemlere rağmen bu sorunun tamamen ortadan kaldırılması günümüzde dahi önemli bir zorluk olarak önümüze çıkmaktadır.

Çocuk istismarı kavramı, bilimsel ve hukuki bağlamda ilk kez 19. yüzyılda sistematik olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Çocuklara yönelik fiziksel istismarın tıbbi olarak ilk kez tanımlanması, Fransız adli tıp uzmanı Ambroise Tardieu tarafından gerçekleştirilmiştir. Tardieu, çocuk istismarına ilişkin vakaları bilimsel temelde ele alarak incelemiş ve bu durumun toplumun gündemine taşınmasında önemli bir rol oynamıştır (8). Onun çalışmaları, ilerleyen yıllarda çocuk istismarına dair klinik tanımların gelişmesine zemin hazırlamıştır.

1946 yılında Amerikalı pediatri ve radyoloji uzmanı John Caffey, bazı çocuklarda açıklanamayan kemik kırıkları ve subdural hematomların varlığını rapor etmiş ve bu

bulguların istismarla ilişkili olabileceğine dikkat çekmiştir (8). Bu gelişmeler, tıbbi camiada çocuk istismarının fiziki belirtilerle tanınmasını kolaylaştırmıştır.

1962 yılında ise Amerikalı doktor Henry Kempe, “hırpalanmış çocuk sendromu (battered child syndrome)” terimini ilk kez kullanmış ve çocuk istismarının modern anlamda tanınmasında dönüm noktası oluşturmuştur (7). Bu makale, çocukların yaşadığı şiddetin artık tesadüfi ya da münferit olaylar değil; sistematik bir istismar örüntüsü olduğunu ortaya koymuştur. Bu gelişmeler, çocukların korunmasına yönelik farkındalığın artmasına ve yasal düzenlemelerin gündeme gelmesine önayak olmuştur.

Bu süreçte çocuk istismarının toplumsal düzeyde tanınmasına katkı sunan önemli bir vaka da 1874 senesinde New York'ta yaşanan Mary Ellen Wilson olayıdır. Mary Ellen, evlatlık verildiği ailede fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalmıştır. O dönemde çocuk haklarını korumaya yönelik resmi bir kuruluş bulunmadığından, dava hayvan hakları örgütü ASPCA aracılığıyla gündeme getirilmiş ve sonuçta Mary Ellen kurtarılmıştır. Bu olay, kamuoyunda büyük yankı uyandırmış ve Amerika’da ilk çocuk koruma örgütü olan New York Society for the Prevention of Cruelty to Children (NYSPCC)’nin 1875’te kurulmasına neden olmuştur (7).

Amerika Birleşik Devletleri’nde çocuk istismarına karşı hukuki mücadele özellikle 1974 yılında kabul edilen Çocuk İstismarını Önleme ve Tedavi Yasası (CAPTA) ile kurumsal bir temele kavuşmuştur. Bu yasa, çocuk istismarının tanımını yapmış, istismar vakalarının raporlanmasını zorunlu kılmış ve eyaletlere finansal destek sağlamıştır (7). Ayrıca Dr. Kempe, 1977’de verdiği “Cinsel İstismar: Başka Bir Gizli Pediatrik Sorun” başlıklı konferansında, çocuk cinsel istismarının yeterince görünür olmayan ancak yaygın bir sorun olduğuna dikkat çekmiştir. Bu farkındalık 2009 yılında Amerikan Pediatri Kurulu’nun “Çocuk İstismarı Pediatri” adlı yeni bir uzmanlık dalı açmasına öncülük etmiştir.

Günümüzde çocuk istismarı, yalnızca bireysel bir suç ya da aile içi mesele olarak değerlendirilmeyip, önemli halk sağlığı problemi olarak değerlendirilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı’na bağlı Çocuk Bürosu, her yıl yüz binlerce çocuğa koruyucu bakım sağlamaktadır (7).

Sonuç olarak, çocuk istismarına dair tarihsel gelişim, hem tıbbi hem de hukuki farkındalık süreçlerinin bir ürünüdür. Ambroise Tardieu’nün öncülüğünden Kempe’nin klinik

alışmalarına ve CAPTA yasasına uzanan bu çizgi, günümüzde çocukların korunmasına yönelik politikaların temelini oluşturmuştur. Bugün hâlâ çocuk istismarına karşı mücadele sürmekte olup, bu alandaki bilimsel, sosyal ve hukuki çalışmaların artırılması büyük önem arz etmektedir.

2.3. İSTİSMAR TÜRLERİ

Dünya Sağlık Örgütü (2006), çocuğun sağlığına, toplumsal ilişkilerine, fiziksel, duygusal ve psikososyal gelişim süreçlerine ile kişilik değerine zarar veren her türlü fiziksel ve duygusal kötü muameleyi çocuk ihmali ve istismarı kapsamında değerlendirmiştir. Çocuk istismarı; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik istismar ve ihmal olmak üzere çeşitli türlerde ortaya çıkan ve çocuğun gelişimini ciddi şekilde tehdit eden çok yönlü bir sorundur. Fiziksel istismar, çocuğun bedenine zarar verme niyetiyle gerçekleştirilen her türlü eylemi kapsarken, duygusal istismar; aşağılayıcı, tehditkâr, sevgisiz ya da reddedici tutumlarla çocuğun psikolojik bütünlüğünün zedelenmesini ifade eder (50,99). Cinsel istismar, çocuğun cinsel tatmin amacıyla kullanılmasıyla ilgili olup hem fiziksel temas içeren hem de temassız biçimlerde gerçekleşebilir (50,59). Ekonomik istismar, çocuğun yaşına uygun olmayan biçimde çalıştırılması, ekonomik çıkar için kullanılması veya maddi ihtiyaçlarının bilinçli olarak karşılanmaması şeklinde tanımlanır (100). Duygusal ya da psikolojik istismar ise sürekli ve düzenli şekilde çocuğu aşağılamak veya görmezden gelmek ve duygusal ihtiyaçlarını karşılanmaması gibi davranışlar olarak tanımlanmaktadır (50). Tüm bu istismar türleri, çocuğun fiziksel sağlığını, psikolojik dengesini ve toplumsal uyumunu derin biçimde etkileyebilir.

2.3.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, çocuğun ebeveynin veya bakımını üstlenen kişilerin çocuğun fiziksel sağlığını olumsuz etkileyecek şekilde hasara uğratması ve çocuğu yaralamasıdır (15). Bir başka deyişle ise kaza olmaksızın travmalara ve yaralanmalara sebep olunan bir davranıştır (16). Fiziksel istismar genelde vücutta izlerin kalması nedeniyle en çabuk tanımlanan istismar çeşididir (17). Çocuğun aile tarafından yeterince bakımının karşılanmayıp ve gözetilmemesi sonucu oluşan yaralanmalarda bir fiziksel istismar türüdür. Kaza dışı yaralanmalar ebeveyn tarafından veya başka bir birey aracılığıyla yapıldığında direk çocuğu yaralamak veya cezalandırmak için yapılmaktadır (18). En sık

görülen istismar çeşididir. Fiziksel istismar en sık görülen istismar çeşidi olup ciddi yaralanmalara hatta ölüme sebep olabilmektedir (15). Fiziksel istismar, bebekler ve küçük yaştaki çocuklar için daha ciddi ve ölümcül sonuçlar doğurabilir. (26). Ciddi sonuçlar genellikle çocukların başına gelen darbeler, boğulmalar, karın bölgesinde yaralanmalar ya da iç organlara yönelik yaralanmalar ve zehirlenmeler nedeniyle ortaya çıkar. Fiziksel istismarın sonucunda en sık görülen yaralanmalar arasında; morarmalar, ısırıklar, tutma, çekme, sarsma, vurma, tekmeleme veya bir aletle dövme, yanıklar, ağız ya da gözdeki yaralar yer alır(27).

Fiziksel istismar türleri arasında tekme atma, elle vurma gibi dövme davranışları, sallama ve sarsma, ısırma, yakma, zehirleme ve boğma gibi davranışlar vardır. Fiziksel istismarın çoğunda yaralanmaların kaza dışı olması önemlidir. Çocukta oyun oynadığında kaza ile oluşmuş belli yaralanmalar olabilir ve ebeveynler de genelde kaza olduğunu ileri sürmektedir (17). Burada en önemli görev sağlık personellerinin bu ayrımı yapmasıdır. Bu tarz yaralanmalarda sağlık personelleri mutlaka fiziksel istismarı göz önünde bulundurmalıdır (19). Fiziksel istismar bazı toplumlarda bir disiplin yöntemi olarak görülmektedir. Kültürel inançlardaki farklılıklar nedeniyle şiddetin disiplin aracı olarak görülmesi ve fiziksel cezanın kullanılması sonucunda bu toplumlarda fiziksel istismar daha fazla görülmektedir (20). Fiziksel olarak istismara uğrayan çocuklarda gerçekliği anlama ve düşünme süreçlerinde bozulmalar ortaya çıkar. Bununla birlikte, saldırgan davranışlar, endişe, dürtüleri kontrol etmede zayıflık ve sosyal uyumsuzluk gibi durumlar gözlemlenmektedir. Ayrıca, istismar bilişsel gelişimi olumsuz yönde etkiler. Fiziksel istismar yaşamış çocuklar, dil, motor beceriler ve genel gelişim alanlarında gecikmeler yaşamaktadır (30).

Fiziksel istismar; olumsuz çocukluk deneyimleri, gelişmekte olan beyin yapısını ve işlevini değiştirmekte; nöroendokrin stres yanıtı ile bağışıklık sistemi işleyişini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu fizyolojik değişimler, yetişkinlik dönemine kadar sürebilmekte ve yaşam boyu süren fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarına zemin hazırlayabilmektedir (21).

Özbey (23) çalışmasında, bebeklerin ve okul öncesi çocukların fiziksel şiddete en fazla maruz kalan grupta olduğunu söylemişlerdir. Fiziksel şiddete uğrayan çocuklar; yalan söyleyebilirler, çevresindeki insanların ve diğer çocukların gözyaşlarına dikkat ederler ama kolayca ağlamazlar, suçluluk hissi taşır ve cezayı hak ettiklerine inanabilirler. Ayrıca,

sosyal problemler yaşayabilir, kendilerine zarar verme eğiliminde olabilirler ve fiziksel temas istemezler (23).

Fiziksel istismarda, ebeveynlerin disiplin uygulamaları, zarar verme amacı, bu hareketin çocukta yarattığı etkiler ve çocuğun korunmasız durumu önemli unsurlar arasındadır. Bununla birlikte, bu unsurlardan bazıları, örneğin niyet, sık sık değerlendirilmesi zor olan faktörlerdir. Bu durum, istismarın tanımında bazı belirsizlikler yaratır. Çocuğa acı vermek amacıyla bir eylemin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini analiz etmek, fiziksel istismarın tanımı açısından kritik bir öneme sahiptir. (24). Fakat bir ebeveynin ruhsal bir rahatsızlığı varsa, niyeti anlamak zorlaşmaktadır (25). Bu durum, zarar verme amacı ile diğer aile özelliklerinin birleşmesi sonucu, fiziksel istismarın tanımını karmaşık hale getirmektedir. Ayrıca, istismarın farklı alanlarla ilgili bir mesele olması ve her alanın istismarın başka bir yönünü vurgulaması, fiziksel istismarın tanımını zorlaştırmaktadır (26).

Fiziksel istismarın gözlemlendiği ailelerde, ebeveynlerin çocukla çok az bir iletişim kurduğu ve bu iletişimlerin genelde emir vermek ya da eleştirmek üzerine olduğu belirtilmektedir. Fiziksel istismar, ebeveynlerin bilinçli bir şekilde çocuğa zarar vermek için kasıtlı olarak yaptığı bir davranış olabilir. Bazı durumlarda, ebeveynler çocuklarına ciddi bir yaralanma vermeden acı çektirmeyi hedeflerken; diğer durumlarda, fiziksel istismar ebeveynin kontrolünü kaybetmesi sonucunda ortaya çıkar (28). Ebeveynler sıkça adaletli davranmadıklarını kabul eder ve istismarın üzerini örtmeye çalışırlar. Çocuklara hangi şekilde yaralarıyla ilgili konuşmaları gerektiğini öğretir, onları tehdit eder ya da izleri kıyafet veya makyajla saklamaya çalışırlar.

Evde fiziksel istismar olabileceğinden şüphelenilen durumlar şu şekilde özetlenebilir: Çocuğun doktor randevusuna gitmesinde açıklanamayan gecikmelerin olması veya yaraların gizlenmesi, değişik zamanlarda meydana gelen yaralar için; çocuğun durumunu anlatmayan ve sürekli değişen açıklamaların varlığı ya da tamamen açıklamaların olmaması, ebeveynlerin verdikleri hikaye ile görülen yaralanmalar arasında çelişki veya tutarsızlıkların olması, yaralanmaların kardeşi ya da tanımadık biri tarafından yapıldığının açıklanması, hikayenin çocuğun yaşı ve gelişimiyle örtüşmemesi, çocuğa ilgi göstermeyen ve düşmanca tutum takınan ebeveyn veya bakıcı tutumu, çocuğun ebeveynlerinden şikayet etmeleri ve çocuğun ifadesiz, kayıtsız bakışlarının olması fiziksel istismarı düşündürmektedir (29).

Münchhausen by Proxy Sendromu (MBPS), çocuğun bakımından sorumlu kişinin, çocuğun hasta olduğuna dair sahte semptomlar oluşturmaya ya da doğrudan çocuğu hasta etmesiyle ortaya çıkan, fiziksel istismar kapsamına giren nadir ancak ciddi bir istismar türüdür. Bu sendromda çocuk, gereksiz tıbbi testler, invaziv işlemler ve tedavilere maruz bırakılır; süreç çoğu zaman sağlık profesyonellerinin dikkatinden kaçarak uzun süre devam eder (84.85). Failin temel amacı genellikle sağlık sistemi üzerinden ilgi ve takdir toplamak ya da fedakâr ebeveyn rolünü sürdürmektir (86). Tanı koyma süreci karmaşıktır ve multidisipliner bir değerlendirme gerektirir. Pediatri, çocuk psikiyatrisi, adli tıp ve sosyal hizmet uzmanlarının iş birliği ile hem çocuğun korunması hem de istismarın önlenmesi sağlanabilir (87).

2.3.2. Duygusal İstismar

Duygusal ya da psikolojik istismar sürekli ve düzenli şekilde çocuğu aşağılamak veya görmezden gelmek gibi sağlıklı gelişimlerini ve benlik saygılarını etkileyen davranışlar olarak tanımlanmaktadır (17). Duygusal istismar, çocuğun bakımından sorumlu olan erişkinlerin yaptığı ve çocuğun benlik algısını, kişilik gelişimini ve duygusal bütünlüğünü olumsuz yönde etkileyen davranışsal ya da sözel tutumlar olarak tanımlanmaktadır (15).

Çocukluk çağı travmalarından en sık görülen şekli olup en zor tespit edilen türüdür. Duygusal travmalar ve istismarlar çocuğun kimlik gelişimine olumsuz katkı sağlamaktadır. Duygusal istismarın en az araştırılan bir tür olmasına rağmen, en yaygın görülen bir istismar türü olabileceği kabul edilmektedir (12). Duygusal istismarda çocuğun gelişimi engellenmektedir ve bunun nedeni çocuğa yapılan kötü davranışların bir kez değil sürekli ve kasıtlı olarak yapılmasıdır. Ayrıca çocuğun sosyal yaşamından izole etme ya da psikolojik baskı kurma gibi davranışların sürekli tekrarlanması görülmektedir (17). Duygusal istismar en yüksek mağduriyet ve travma sonrası stres semptomlarına sahip olan istismar türüdür. (31).

Duygusal istismar diğer istismar çeşitleriyle genelde bir arada görülmektedir. Çocuk üzerindeki etkileri çok uzun yıllar boyunca devam etmektedir. Duygusal istismarın belirlenmesi ve tespiti oldukça zor olduğu için çocukların psikolojik ve bilişsel gelişimleri ciddi anlamda sekteye uğramaktadır (17).

2.3.3. Ekonomik İstismar

Ekonomik istismar çocuğun gelişimine engel olan, çocuğun haklarını ihlal eden ve çocuğu düşük ücretli işlerde çalıştırılması olarak tanımlanır. Çocuğun sadece işlerde çalışması değil aynı zamanda evde gelişimine uygun olmayan ev işlerini yaptırılması ve kardeşlerine baktırılması da ekonomik istismar olarak tanımlanır (32). Ekonomik istismar, çocuğu sigortasız, düşük ücretlerde, riskli işlerde ve uzun çalışma saatleriyle çalıştırılmasının yanı sıra çocuğun hakkı olan yaşam, gelişim, eğitim ve oyun gibi haklarına da engel olmaktadır ve çocukları ebeveynlerinden uzak birçok yetişkinlerin arasında bulundurduğundan diğer istismar türlerine de sebebiyet vermektedir (17). Bazı ebeveynler ya da çocuğun bakımından sorumlu kişiler, çocuğu iş gücü olarak kullanma eğiliminde olabilirler; bu durum, çocuktan ekonomik kazanç elde etme amacı taşıyan bir istismar biçimi olarak değerlendirilmektedir (14).

2.3.4. Cinsel İstismar

Çocuğun kadın ya da erkek tarafından çocuğun cinsel doyumları için nesne olarak kullanılması ya da bu davranışlara müsaade edilmesine çocuğa uygulanan cinsel istismar denir. (17). Çocuğun anlayamadığı, hazırlıklı olmadığı ve rızasını verecek durumda olmadığı bir cinsel aktiviteye dahil edilmesi ve çocuğun cinsel yönden kullanılmasıdır. Bu istismarda mevcut bir fiziksel davranış olmayabilir, özellikler son dönemlerde sosyal medya üzerinden istismar yaygınlaşmaktadır (33). Çocuğa yapılan cinsel istismar çocuklarda kalıcı etkiler bırakan çocuğun yaşamını etkileyen bir durumdur. Yetişkinler tarafından yapılan cinsel zevk almaya yönelik, çocuğun rızasının olmadığı çocuğun durumun içinde olduğu her türlü fiziksel temas içeren ya da içermeyen eylemler olarak tanımlanır (34). Bu istismar türü önemli bir sağlık sorunu olarak kabul görülmektedir, çünkü mağdurların ilerleyen dönemlerde sağlık sorunları oluşmaktadır (33).

Cinsel istismar, mağdurun ifadeleri, fiziksel muayene sonuçları ya da resmi belge ve kayıtlarla farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu durum, hukuki süreçlerde yaşanan zorluklar, konuyla ilgili araştırmalardan elde edilen çeşitli sonuçlar ve açıklamalardaki tutarsızlıklarla ilişkilendirilmektedir. İstismar kapsamındaki davranış ve eylemler, bu alanda çalışanların hem tanımlama hem de uzlaşma aşamalarında karşılaştıkları bir sorun teşkil etmektedir. Çocuk cinsel istismarı esasen, bir çocuk ile ondan daha büyük bir kişi arasındaki cinsel teması ve etkileşimleri ifade eder (33). Ancak, bir davranışın cinsel

istismar olarak kabul edilebilmesi için bazı belirleyici kriterlere göre değerlendirilmesi gerektiği önemlidir. Bu kriterler, rıza, yaş farkı, yöntem ve yasal kriterler olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır.

Bazı yetişkinler, öz saygıları ve kendilerini değerli hissetme biçimleri nedeniyle bir çocukla bağlantı kurmanın, diğer yetişkinlerle bağlantı kurmaktan daha kolay olduğunu düşünebilir. Çocukla cinsel bir ilişki yaşamak, güç, kontrol ve daha önce deneyimlemediği bazı gizli ihtiyaçların karşılanmasını sağlayabilir. Bazı yetişkinler, sadece ruhsal ihtiyaçlarını karşılamakla kalmaz, aynı zamanda çocuklardan da duygusal olarak etkilenirler. Bunun nedenleri arasında medya aracılığıyla küçüklerin cinselleştirilmesi, çocukluk döneminde yaşanan cinsel travmalar veya biyolojik faktörler yer alır (33,34). Blokaj, yetişkinlerin başka yetişkinlerle kurdukları ilişkilerde duygusal ya da cinsel ihtiyaçlarını karşılayamamaları durumudur. Akranlarla yaşanan olumsuz deneyimler veya evlilikteki memnuniyetsizlikler bu tür blokajlara neden olabilir.

Cinsel istismar, aile içindeki farklı sorunlarla bağlantılıdır ve çeşitli istismar türleri ile ihmal ile ilişkilidir. Vakaların büyük bir kısmında, istismar bir aile üyesi, yakın akraba ya da çocuğa karşı güç sahibi bir kişi tarafından yapılmaktadır (34). Yani, çocuk istismarcısını tanımaktadır. Yabancı bir kişi tarafından cinsel istismar gerçekleşmesi oldukça nadirdir. Saldırgan, erkek ya da kadın olabilir. Birçok istismarcı, çocukluk dönemlerinde cinsel saldırıya uğramış ve zor bir çocukluk yaşamış bireylerdir.

Cinsel istismarın aile içinde en yaygın ve karmaşık biçimlerinden biri de ensest ilişkidir. Ensest ilişki, bir ailenin içinde gerçekleşen cinsel istismar biçimidir. Bu tür istismarda, eş olmayan bir aile üyesinin, cinsel tatmin amacıyla diğer bir aile üyesi ile cinsel ilişkiye girmesi söz konusudur (34). Ensest ilişkilerin tanımlanmasında yalnızca biyolojik akrabalık değil, aynı aile yapısı içerisinde yer alma durumu da belirleyici olabilmektedir. Dolayısıyla ensest ilişki olarak kabul edilebilmesi için taraflar arasında mutlaka kan bağı bulunması gerekmez; aynı hane içerisinde yaşayan ya da aile bağı bulunan bireyler arasında gerçekleşmesi yeterli sayılabilir. Bununla birlikte, ensest ilişkinin hukuki tanımı ve kapsamı ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmekte, bazı yasal sistemlerde yalnızca kan bağına dayalı durumlar dikkate alınırken, bazılarında sosyal akrabalık ilişkileri de kapsam dahiline alınmaktadır.

Sağlıklı ailelerde çocuklar ile yetişkinler arasında bulunan sınırların, istismar edilen ailelerde ihlal edilmesidir. Bu sınırlar, zorba bir baba tarafından ya da sorumluluklarını

yerine getirmeyen bağımlı bir baba tarafından, çocuklarını ve eşini kendi cinsel tatmini için nesne olarak gören bir tavırla bozulabilir. Böyle bir durumda, “sözde yetişkin” olan çocuk, anne veya eşin rolünü üstlenebilir (32). Cinsel istismara karşı oluşan bilişsel ve koşullanmış tepkiler ya da bu duruma adaptasyon çabaları, uzun vadede sosyal ilişkilerde daha fazla zorluk yaratmaktadır. Ayrıca, cinsel istismara maruz kalmış çocuklarda baş ve karın ağrısı, iştah kaybı, aniden değişen ruh halleri, histerik durumlar ve ruhsal bozukluklar gözlemlenebilmektedir.

2.4. ÇOCUK İSTİSMARINDA RİSK FAKTÖRLERİ

Risk kavramı, genel anlamıyla bireyin zarara uğrama olasılığı taşıyan, istenmeyen ya da tehlikeli durumları ifade etmektedir. Bu kavram çocuklar ve ergenler özelinde ele alındığında, onların psikososyal dayanıklılıklarını olumsuz etkileyen bireysel, ailesel ya da çevresel koşulların bir sonucu olarak, riskli durumların ortaya çıkmasına ya da sürmesine neden olan faktörleri içermektedir (35). Yapılan araştırmalar, çocuk istismarının tarihsel süreç içerisinde her toplumda ve kültürde, sosyal statü gözetilmeksizin varlık gösteren evrensel bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çocuk istismarına yol açan risk faktörleri; çocuğun bireysel özellikleri, aile yapısı, yakın sosyal çevresi ve daha geniş toplumsal dinamiklerle ilişkilidir. Özellikle çocukların cinsiyeti, yaşı ya da engelli bireyler olmaları, onları kötü muameleye karşı daha savunmasız ve istismara açık hâle getirebilmektedir (36).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuk istismarına ilişkin risk faktörlerini üç temel düzeyde değerlendirmektedir: bireysel, ailesel ve toplumsal. Bireysel faktörler, hem çocuk hem de ebeveyn özelliklerine göre alt başlıklara ayrılmakta; ailesel düzeydeki riskler ise geniş aile yapısıyla ilişkilendirilmektedir. Bu risk etmenleri her toplumda aynı şekilde görülmeyebilir; ancak çocuklara yönelik kötü muamelenin nedenlerini kavramada genel bir çerçeveye sunmaktadır (37).

Çocuk istismarı ve ihmali genellikle tek bir sebebe bağlı değildir. Bunun yerine, bireysel, ilişkisel, toplumsal ve topluluk düzeyindeki birçok unsurun bir araya gelmesi, şiddet riskini ya artırabilir ya da azaltabilir. Risk faktörleri, çocukların istismara veya ihmale maruz kalma ya da bu tür davranışları sergileme ihtimalini artırabilecek özellikleri temsil eder; ancak bu unsurlar her zaman doğrudan bir neden olmayabilir. Koruyucu faktörler, ise çocukların bu tür olumsuz durumlardan etkilenme veya bu davranışları gerçekleştirme

olasılığını azaltabilen özelliklerdir. Risk ve koruyucu faktörlerin anlaşılması ve bu unsurlara yönelik müdahale yollarının geliştirilmesi, çocuk istismarını önlemeye yönelik çeşitli stratejilerin oluşturulmasına yardımcı olur. Şiddeti azaltan etkenlerin artırılması ve şiddet riskini artıran faktörlerin azaltılması, topluma önemli avantajlar sağlar.

Mağduriyet açısından risk faktörlerine bakılacak olursa, dört yaşından küçük olan çocuklar, zor çocuklar, üvey olan çocuklar ve özel gereksinimi olan çocuklar, yani engelli, ruh sağlığı sorunu yaşayan ya da kronik hastalığı olanlar daha fazla risk altındadır. Suç işleme ile ilgili bireysel risk faktörleri arasında; bağımlılık sorunları yaşayan, ruh sağlığı problemleri bulunan, çocuk gelişimini tam olarak anlamayan, çocukluğunda istismar yaşamış olan, genç, bekâr veya çok çocuklu, düşük eğitim seviyesine sahip ve düşük gelirli, ekonomik ve ebeveynlik stresi çeken, fiziksel ceza uygulayan, biyolojik ebeveyn olmayan ve şiddeti normalleştiren görüşlere sahip bakım verenler bulunmaktadır (37).

İlişkilere ve aile yapısına bakıldığında ise, cezaevinde bir aile bireyinin bulunması, sosyal destekten yoksun aile yapıları, aile içindeki şiddet, kaotik aile ilişkiler, bozuk aile düzeni ve yüksek çatışmalı ilişkiler gibi durumlar risk faktörü olarak ortaya çıkmaktadır (50).

Toplum düzeyindeki risk faktörleri arasında yüksek şiddet ve suç oranları, yoksulluk, düşük eğitim düzeyi, sınırlı ekonomik fırsatlar, yüksek işsizlik, madde kullanımına kolay ulaşım, zayıf komşuluk ilişkileri, düşük toplumsal katılım, gençlere yönelik sosyal etkinliklerin azlığı, sık taşınmalar ve istikrarsız konut yapıları ile gıda güvensizliği gibi durumlar önemli yer tutmaktadır (48).

2.4.1. Ebeveynle İlgili Risk Faktörleri

Çocuk istismarında ebeveynler kritik bir rol oynamaktadır. Çocukların en güvenli hissettikleri yerler arasında ebeveynlerin olması gerekir ancak risk altında oldukları yerlerden biri de yine ebeveynlerinin yanıdır. Çocuk istismarı, ihmal ve aile içi şiddet durumlarında, ebeveynlerle ilgili çeşitli risk unsurları öne çıkmaktadır. Ebeveynin kişisel özellikleri, ruhsal sağlık durumu, ebeveynlik yetenekleri ve yaşam hikayesi, çocuğun olumsuz durumlarla karşılaşmasını doğrudan etkileyebilir (46). Çocuk istismarının ebeveyn risk faktörleri arasında, ebeveynlerin düşük eğitim düzeyi ve ekonomik sıkıntılar önemli bir yer tutmaktadır (47). Ayrıca, ebeveynlerin madde bağımlılığı ve ruh sağlığı sorunları çocukların istismar edilme riskini artırmaktadır (37). Genç yaşta ebeveyn olma

ve ebeveynlerin kendi çocuklarını istismara maruz kalmış olmaları da önemli risk faktörlerindendir (48).

Ebeveynlerin kişilik özellikleri ve geçmiş deneyimleri, istismar davranışlarının ortaya çıkmasında önemli bir sebep olmaktadır. Ebeveynlerin çocukluğunda istismara maruz kalmaları, sevgi ve ilgiden uzak kalmaları, ceza ve disiplinli ortamlarda büyümeleri ebeveynlerin kendi çocuklarına da istismar gösterme olasılığını arttırmaktadır. İstismara meyilli ebeveynler genellikle genç yaşta ebeveyn olanlar, çocukluklarında istismar öyküsü olanlar, madde bağımlılığı ya da alkol bağımlılığı olanlar, ekonomik sıkıntı çekenler, ruhsal veya fiziksel hastalığı olanlar, eş kaybı yaşayanlar, çok sayıda çocuğu olanlar ve parçalanmış aile de büyüyen ebeveynler istismar gösterme açısından daha fazla riskli gruptadır. Çocuk istismarında ebeveynlerin rolü çok büyüktür, çeşitli sosyal ekonomik ve psikolojik faktörlerin etkisi de bu riski artırmaktadır (46). Çocuk istismarı, ihmal ve aile içi şiddet durumlarında, ebeveynlerle ilgili çeşitli risk unsurları öne çıkmaktadır. Ebeveynin kişisel özellikleri, ruhsal sağlık durumu, ebeveynlik yetenekleri ve yaşam hikayesi, çocuğun olumsuz durumlarla karşılaşmasını doğrudan etkileyebilir.

Madde bağımlılığı, ebeveynlerin çocuklarına yeterli ilgi gösterememeleri ve sağlık hizmeti sunmalarını engelleyen ana faktörlerden birisidir. Alkol ya da yasadışı maddelerin kullanımı, ebeveynin sorumluluklarını yerine getirmekte yetersiz kalmasına yol açarak, çocuğun hem fiziksel hem de duygusal yönlerden ihmal edilmesine neden olabilir (46).

Ebeveynlerde depresyon, bipolar bozukluk ve anksiyete bozuklukları gibi psikiyatrik rahatsızlıkların bulunması çocuklarıyla sağlıklı bir ilişki kurma yeteneğini etkileyebilir. Bu durum, çocuğun hem duygusal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir hem de fiziksel ya da duygusal istismara maruz kalma riskini artırabilir (45). Ebeveynlik yeterliliğinin düşük olması, yani çocuğun gelişimsel gereksinimlerine uygun bakım ve yönlendirme sağlayamaması da istismar ve ihmal açısından bir tehdit oluşturur. Bu durum, ebeveynin bilgi eksikliği, yetersiz sosyal destek ya da stresle baş etme güçlüğü gibi etkenler nedeniyle ortaya çıkabilmektedir (30). Ayrıca, ebeveynin kendi çocukluk döneminde olumsuz deneyimlerle karşılaşmış olması, istismarın nesilden nesile geçme olasılığını gündeme getirmektedir. Çocuklukta travma yaşamış bireyler, bu travmaları çözümleyemedikleri takdirde, ileriki yaşamlarında benzer olumsuz davranışları sürdürme riski taşımaktadır (44).

Kaotik aile yapısı, çocuk ihmali ve istismarı literatüründe önemli bir risk faktörü olarak tanımlanmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yapılan psikososyal risk incelemelerinde, sık taşınmalar, aile içi çatışmalar, öngörülemez kurallar ve tutarsız disiplin uygulamaları gibi düzensiz aile yapısının ihmal ve istismarın ortaya çıkmasında zemin hazırlayan etmenlerden biri olduğu vurgulanmıştır (88). Ayrıca, makro sistem düzeyinde değerlendirilen bu aile ortamları; çocukta duygusal güvensizlik, sosyal izolasyon ve davranış problemleri gibi sorunlara neden olarak istismar riskini artırabilir. Ebeveynin yetersiz ebeveynlik becerileri, aile içi bağların zayıf olması ve etkili disiplin stratejilerinin bulunmaması da kaotik aile içinde sıkça rastlanan özellikler arasındadır ve çocuk üzerinde hem fiziksel hem psikolojik zarar potansiyelini yükseltmektedir (89).

Erken yaşta ebeveyn olmak ya da istemeden ebeveyn olma durumu da risk faktörleri arasında yer almaktadır. Psikososyal olgunluğa erişmeden ebeveynlik yapan bireyler, çocuklarına yeterli bakım ve rehberlik sağlamakta zorlanabilirler (42).

Tüm bu unsurlar, çocukların maruz kalabileceği olumsuz deneyimlerin anlaşılmasında önemli bir çerçeve sunarak, koruyucu müdahalelerin ebeveyn ağırlıklı bir biçimde düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir.

2.4.2. Çocuğa Ait Risk Faktörleri

Çocukların bazı davranışları ve çocukların özellikleri istismar durumuna sebep olabilmektedir. Çocuk risk faktörleri üzerinde yapılan çalışmalarda prematüre doğum, çocuğun mizacı, yaş ve cinsiyet gibi değişkenlikler içermektedir (49). WHO çocukların İstismardan dolayı hiçbir şekilde suçlu olmadıklarını vurgularken, belirli bir yaş grubu ve özelliklerdeki bazı çocukların kötü muameleye maruz kalma riskinin daha yüksek olabileceğini söylemektedir. Özellikle dört yaşın altındaki çocuklar, ergenler, istenmeyen çocuklar, ebeveynlerinin bazı beklentilerini karşılamayan, çocuklar özel gereksinimi olan çocuklar, sürekli ağlayan ve bazı fiziksel özellikleri farklı olan çocukların istismara uğrama olasılığının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (37).

Planlanmamış gebelikler ile doğum sonrası anne-bebek arasındaki bağlanmanın zayıf olması, ebeveynlerin çocuklarına yönelik istismarda bulunma olasılığını artırabilmektedir. Özellikle prematüre doğumlar, çocuğun cinsiyetinin ebeveyn beklentilerinden farklı olması gibi durumlar, ebeveyn-çocuk bağlanma sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Yenidoğanın prematüre doğması, doğuştan gelen anomaliler, düşük

doğum ağırlığı ya da kronik bir hastalık nedeniyle ebeveynlerinden erken dönemde ayrılması, bağ kurma sürecini sekteye uğratarak istismar riskini yükseltebilmektedir. Özel gereksinime sahip çocuklar, özellikle engelli bireyler, istismara karşı daha savunmasız gruplar arasında yer almakta; bu durum çocuğun bireysel özellikleri kaynaklı risk faktörleri kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca, hane içinde çocuk sayısının fazla olması ya da kardeşlerin çokluğu, ebeveyn ilgisinin dağılmasına neden olarak istismara zemin hazırlayabilmektedir (46, 50). Tüm bu faktörler, çocuğun güvenli, sağlıklı ve destekleyici bir ortamda büyümesini engelleyerek istismar riskini önemli ölçüde artırmaktadır.

Yaş, en kritik unsurlardan biridir. Bebekler ve küçük yaşlardaki çocuklar, bakıcılarına daha fazla bağımlı olduklarından ve kendilerini koruma ya da yaşadıkları istismarı dile getirme yetenekleri sınırlı olduğundan, ihmal ve fiziksel istismara uğrama ihtimalleri daha yüksektir (51).

Engelli çocuklar, fiziksel, zeka ya da gelişimsel sorunları olanlar istismara uğrama açısından daha yüksek bir tehlike altındadır. Bu çocuklar, bakıcılarının daha fazla dikkat, sabır ve ilgi göstermesini gerektirebilir, bu durum da yetersiz destek alan ebeveynler veya bakıcılar üzerinde ek bir baskı yaratabilir (52).

Davranış problemleri, örneğin saldırganlık, hiperaktivite ya da duygusal dengesizlik gibi durumlar, bakıcılar tarafından "zor" olarak değerlendirilebilir. Ebeveynlik becerileri kısıtlandığında, bu tür davranışlar, ebeveynlerin sert disiplin uygulama veya duygusal istismar gibi olumsuz tepkiler verme olasılığını artırabilir (53).

Buna ek olarak, geçmişte yaşanmış travmalar veya erken bağlanma sorunları, çocuğun tekrar istismar kurbanı olma riskini yükseltebilir. İlk dönemlerinde zorluk yaşayan çocuklar, güven sorunu, içe kapanma veya bağımlılık gibi tutumlar gösterebilir ve destekleyici olmayan ortamlarda bu durum yeni mağduriyetlere yol açabilir (54).

Sonuç olarak, çocuklar maruz kaldıkları istismardan asla sorumlu olmasalarda, bireysel özellikleri çevresel risk faktörleriyle etkileşimde bulunarak koruyucu müdahale ve desteğe olan gereksinimi daha da önemli hale getirebilir.

2.4.3. Topluma Ait Risk Faktörleri

Çocuk istismar riskini artıran toplumsal ve kurumsal faktörler arasında yüksek suç oranı, sosyal hizmetlerin yetersizliği, yüksek fakirlik ve işsizlik oranları yetersiz sağlık hizmetleri ve besin kaynakları gibi sebepler bulunur. Bu çevresel faktörler, ailelerin ve çocukların yaşam koşullarını zorlaştırarak istismar riskini artırabilir. Ayrıca toplumsal normlar ve değerler de çocuk istismarını etkileyebilir. Örneğin çocukların haklarının yeterince korunmadığı toplumlarda istismar vakaları daha sık görülebilir (55).

Toplumsal risk faktörleri çocuk istismarı konusunda önemli bir rol oynar ve genellikle aile içindeki ilişkilerle bağlantılıdır. Boşanma, aile içi şiddet, kötü yaşam koşulları, düşük gelir seviyesi, yoksulluk, ve savaş gibi sürekli stres yaratan ortamlar, ebeveynlerdeki gerginlik ve öfkeyi artırarak bu duyguların genellikle çocuklara yönelmesine yol açabilir. Algılanan stresin yüksek olduğu durumlarda, ebeveynler kendilerini aşırı yorgun hissederek, daha sert disiplin yöntemlerini kabul edilebilir bulabilmektedirler. Bununla birlikte, daha üst sosyoekonomik gruplarda da büyük yaşam değişiklikleri, istismara yol açabilecek risk faktörleri arasında yer alabilir (18).

Modern toplumlarda yaşanan yapısal dönüşümler, bireylerin güvenlik algılarını ve çocukların korunmasına ilişkin toplumsal sorumlulukları önemli ölçüde etkilemiştir. Ulrich Beck'in "risk toplumu" kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, çağdaş toplumlar, önceden tahmin edilemeyen, soyut ve küresel risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, toplumsal düzeyde kaygı ve korku kültürünün yaygınlaşmasına, özellikle çocukların korunmasına ilişkin yeni tehdit algılarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır (56,57).

Toplumun farklı katmanlarında meydana gelen sosyoekonomik eşitsizlikler, kentsel yaşamın anonimliği, medya aracılığıyla yayılan istismar haberleri ve aile içi şiddetin normalleştirilmesi gibi olgular, çocuk istismarına zemin hazırlayan toplumsal risk faktörleri arasında yer almaktadır. Giddens'ın "koruyucu kaza" kavramıyla ifade ettiği aşırı korumacı eğilimler, her ne kadar çocukları koruma niyeti taşısa da çocukların bireysel gelişimini sınırlayarak psikolojik savunmasızlıklarını artırabilir (58).

Bunun yanı sıra, toplumsal norm ve değerlerdeki değişim, aile yapısının çözülmesi, sosyal destek sistemlerinin zayıflaması gibi faktörler de çocukların maruz kalabileceği istismar riskini artırmaktadır. Medyanın bazı kültürel pratikleri "çocuklara yönelik risk"

olarak kodlaması ise risk algısının kültürel inşasına işaret ederken, ebeveynler arasında riskin tanımına ilişkin farklılıklar oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum, çocuk istismarının yalnızca bireysel ya da ailevi değil, aynı zamanda toplumsal bir sorun olduğunu da göstermektedir.

2.5. ÇOCUK İSTİSMARI YASAL BOYUTU

2.5.1. Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 18 yaşın altındaki her bireyin sahip olduğu medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hakları güvence altına almayı amaçlayan uluslararası bir belgedir. Sözleşme, çocukların yaşam, gelişim, katılım ve korunma haklarını dört temel ilke altında toplar (95). Bu belgede çocuklar; yaşama, eğitim alma, ifade özgürlüğü, sağlık hizmetlerine erişim, şiddetten korunma ve özel yaşam hakları gibi çok çeşitli alanlarda hak sahibi olarak tanımlanmıştır (94). Sözleşme'nin önemli yönlerinden biri, devletlere sadece çocukları zararlardan koruma yükümlülüğü getirmemesi, aynı zamanda onların aktif katılımını teşvik etmesidir. Bu kapsamda çocuklar, kendilerini etkileyen konularda görüş bildirme hakkına sahiptir (95).

Türkiye, 1990 yılında Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni kabul etmiş, ardından 27 Ocak 1995'te Resmî Gazete' de yayımlanan 4058 sayılı yasa ile sözleşmeyi onaylayarak ulusal hukuk sistemine dâhil etmiştir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, taraf devletlerin; çocuğu anne-babasının, ebeveynlerinden birinin, yasal vasisinin veya bakımından sorumlu herhangi bir kişinin yanında meydana gelebilecek fiziksel ya da zihinsel şiddet, istismar, cinsel saldırı ve diğer her türlü kötü muameleden korumak amacıyla hukuki, sosyal, idari ve eğitsel tüm tedbirleri alması gerekmektedir. Bu bağlamda, çocuk istismarının önlenmesi ve çocukların korunması, sözleşmeye taraf olan tüm ülkelerde hayata geçirilmesi gereken temel bir yükümlülüktür (60).

Çocuk Hakları Sözleşme'nin 19,34 ve 39. maddeleri çocuk istismarına odaklanmaktadır. 19. maddeye göre devletler çocukları ebeveynlerin veya bakımında sorumlu bireylerin kötü muamelesinden korumak, istismarı önlemek ve bu tür durumlara maruz bırakılan çocukların tedavi ve rehabilitasyon süreçlerinde rol almak zorundadır. 34. maddeye göre

çocukları cinsel istismar ve sömürüye karşı koruma görevini yerine getirmelidir. 39. madde ise, şiddete maruz bırakılmış çocukların rehabilite süreçlerini düzenleyen ve destekleyen düzenlemeler içerir. Bu maddeler doğrultusunda çocukların güvenliğini sağlamak ve istismarı önlemek için devletlerin gerekli önlemler alması gerektiğini vurgulamaktadır (59).

2.5.2. Türkiye’ de Çocuk İstismarının Yasal Boyutu

Çocuk istismarı durumlarında, Türkiye’deki mevzuat ve idari düzenlemeler, çocukların korunmasına yönelik kapsamlı bir yapıya sahiptir. Çocuk koruma sistemi, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu temel alınarak düzenlenmiştir. Bu kanun, çocuk istismarına maruz kalan çocukların korunması için idari işleyişi ve idari faaliyetleri belirlemektedir. Ayrıca çocuklara yönelik cinsel istismar durumları için özel düzenlemelerde bulunmaktadır. Ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklara yönelik idari faaliyetlerin temel sorumlusu Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’dır. Bakanlık içerisinde yer alan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, çocuklara yönelik hizmetlerin planlanması ve uygulanmasından sorumludur (96).

Çocuk Koruma Kanunu’nun 6. maddesine göre, bir çocuk hakkında ihmal veya istismar şüphesi olduğunda, adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları ile sivil toplum örgütleri durumu ilgili ildeki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İl Müdürlüğüne bildirmekle zorunludur. Çocuğun kendisi veya ailesi de İl Müdürlüklerine başvuru yapabilmektedir. Çocuk Koruma Kanunu’nun 7. maddesine göre, İl Müdürlüğü gerekli araştırmaları yaparak ve çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiğine karar verdiğinde çocuk mahkemesine başvurarak tedbir talebinde bulunmalıdır. Türk Medeni Kanunu’nun ilgili maddeleri de çocukların korunmasına yönelik düzenlemeler içerir. Bu düzenlemeler, çocukların istismara karşı korunmasına ve rehabilitasyonunu amaçlar (61).

Türkiye’de çocuk istismarına ilişkin hukuki süreçler, başta Türk Ceza Kanunu (TCK) olmak üzere çeşitli yasal düzenlemelerle şekillenmiştir. TCK’nın 103. maddesi, çocuklara yönelik cinsel istismarı suç sayarak ağır yaptırımlar öngörmektedir. Ayrıca, Çocuk Koruma Kanunu (2005) çocuğun üstün yararını esas alarak koruyucu ve destekleyici önlemleri düzenlemektedir (97).

İstismar şüphesinin ortaya çıkması durumunda, sağlık çalışanlarının durumu adli makamlara ihbar etmesi yasal bir yükümlülüktür (TCK m. 279). Bu süreçte savcılık

tarafından soruşturma başlatılır; gerektiğinde çocuk, Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) gibi özel birimde uzmanlar tarafından adli görüşmeye alınır (98). Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM), cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik adli, tıbbi ve sosyal hizmetlerin tek bir çatı altında yürütülmesini sağlayarak, ikincil travmaların önlenmesine önemli katkılar sunan kurumlardır. Bu merkezlerde çocukla yapılan görüşmeler, bu alanda özel eğitim almış adli görüşmeciler tarafından gerçekleştirilir. Böylece çocuğun yaşadığı travmatik olayı tekrar tekrar anlatmak zorunda kalmasının ve bu süreçte yeniden örselenmesinin önüne geçilir.

ÇİM'lerde görev yapan multidisipliner ekipler; çocuğun tıbbi muayenesini, psikolojik değerlendirmesini ve sosyal hizmet ihtiyaçlarını eş zamanlı ve iş birliği içinde yürütmektedir. Bu bütüncül yaklaşım, hem çocuğun yüksek yararını gözetmekte hem de adli sürecin daha etkin ve sağlıklı bir şekilde ilerlemesini sağlamaktadır. Aynı zamanda mağdur çocuğun rehabilitasyon sürecine de destek olunarak, fiziksel ve ruhsal iyilik hâlinin yeniden tesis edilmesi hedeflenmektedir. Bu merkezler, çocuğun beyanının alınmasından başlayarak, uzman eşliğinde gerçekleştirilen muayenelere, aileyle yapılan görüşmelere ve elde edilen tüm bulguların titizlikle raporlanmasına kadar her aşamada, çocuğun haklarını ve yararını ön planda tutan bir devlet yapılanmasıdır. ÇİM'lerin temel görevi, istismara uğrayan çocukların süreci en az zarar ile atlatmasını sağlamak ve onları yeniden sağlıklı bir yaşama kazandırmaktır (64). Çocuk İzlem Merkezlerinde görev yapan hemşireler, adli görüşme süreçlerinde multidisipliner ekibin ayrılmaz bir parçası olarak kritik roller üstlenmektedir. Bu merkezlerde hemşireler; çocuğun güvenli atmosfere alınması, ön görüşme gerçekleştirilmesi, tıbbi ve adli muayenenin organizasyonu ve süreç sonrasında adli görüşme raporunun hazırlanması gibi karmaşık sorumlulukları yerine getirir (90,91). Ayrıca aile görüşmelerine katılarak, mağdur çocuk ve ebeveynlerin bilinçlenmesine katkı sağlayacak bilgilendirme ve destek sürecini yürütebilirler; bu durum, çocuğun yaşadığı travmanın etkilerini azaltmaya yönelik koruyucu bir müdahale sağlar (91). Hemşirelerin bu rolü, çocuk istismarının erken tanısı ve mağdurun yeterli bilimsel ve etik standartlarla korunması bakımından adli ve tıbbi süreçlerin entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır (90).

Türkiye'de çocuk istismarıyla mücadelede hukuki alanda özellikle Avrupa Birliği'ne uyum süreci kapsamında önemli reformlar gerçekleştirilmiştir. Avrupa Birliği ülkeleriyle kıyaslandığında Türkiye'nin; çocuk istismarı, çocuk emeğinin sömürülmesi, çocuk haklarının korunması, koruma altındaki çocuklara yönelik hizmetler ve çocuk adalet

sistemi gibi alanlarda henüz arzu edilen düzeye ulaşamadığı görülmektedir. 2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu, bu alandaki en kapsamlı yasal düzenlemelerden biridir. Söz konusu yasa, korunmaya ihtiyaç duyan çocukların; rehberlik, sağlık, bakım, eğitim ve barınma gibi hizmetlerden yararlandırılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. Aynı sene yürürlüğe giren Yeni Türk Ceza Kanunu ise çocuk istismarını doğrudan ele alan hükümleri içermekte ve çocuk haklarının ihlaline ilişkin yaptırımlar getirmektedir. Çocuk haklarının ihlalinin önlenmesi ve oluşabilecek olumsuzlukların giderilmesine yönelik düzenlemeler yalnızca Ceza Kanunu ile sınırlı kalmayıp; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Aile Mahkemeleri Hakkında Kanun, Basın Kanunu ve İş Kanunu gibi pek çok farklı mevzuatta da yer almaktadır. Özellikle çocuk emeğinin sömürülmesini engellemeye yönelik hükümler, İş Kanunu içerisinde açıkça tanımlanmıştır. Ayrıca, Medeni Kanun'da da çocuk istismarını ilgilendiren bazı düzenlemeler bulunmaktadır. Tüm bu yasal çerçeve, çocukların korunmasını ve istismarın önlenmesini hedeflemekte olup çeşitli yasa ve yönetmeliklerle desteklenmektedir (59). Çocuk istismarı, hem hukuki hem de sağlık hizmetleri açısından çok boyutlu bir müdahale gerektirir. Türkiye'de yürürlükte olan yasalar istismarı açıkça tanımlamakta ve bildirim yükümlülüğü getirmektedir. Hemşireler ise bu süreçte sadece bir sağlık çalışanı değil, aynı zamanda çocuğun korunmasında aktif rol alan birer hak savunucusudur.

2.6. ÇOCUK İSTİSMARINDA HEMŞİRENİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

Çocuk istismarının tanınması ve müdahalesi süreçlerinde hemşireler, adli ve sağlık hizmetinin kesişim noktasında kritik işlevler üstlenmektedir. Pediatri birimlerinde çalışan hemşireler, fiziki ve duygusal belirtileri tanımada birincil sağlık çalışanı olarak sorumludur ve bu bağlamda idrar kaçırma, yara, kırık gibi göstergeleri tespit ederek adli sürece ilişkin kayıt ve bildirim protokollerini başlatır (92). Ayrıca hemşireler, çocukla kurdukları güven ilişkisi üzerinden semptomları değerlendirmekte, aile geçmişine dair bilgi toplamakta ve multidisipliner ekibin (psikolog, sosyal hizmet uzmanı, çocuk hekimi ve adli birimler) bilgilendirilmesine katkı sağlamaktadır (93). Literatürde ayrıca, sağlık kuruluşlarında risk değerlendirmesi yapan hemşirelerin, çocuklarda ihmal ve istismar oranında düşüş sağladığı bildirilmektedir (92). Bu görevler, hem etik hem de yasal sorumluluk çerçevesinde, hemşirelerin çocuğun yararını ön planda tutarak hareket ettiği

profesyonel bir yaklaşımı göstermektedir. Çocuk istismarı durumu fark edildiğinde ya da şüphe duyulduğunda sağlık personellerinin hukuki, tıbbi ve etik sorumluluğu vardır. Çocuk istismarı vakalarını bildirmeli ve gerekli önlemleri almalıdır. Çocuk istismarını bildirmemek olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (13).

Çocuk istismarının tanı ve tedavi süreci, çok boyutlu ve karmaşık bir yapı arz etmektedir. Bu nedenle çocukların istismardan korunması, olguların erken tanınması, tedavi ve rehabilitasyon süreçlerinin etkin şekilde yürütülebilmesi için multidisipliner ekiplerin iş birliği içerisinde çalışması büyük önem taşımaktadır. Hemşireler, bu ekiplerin temel bileşenlerinden biri olup, çocuk istismarı vakalarında kritik roller üstlenmektedir (7). Bir çocukta istismar şüphesi söz konusu olduğunda, hemşirenin duruma yönelik yaklaşımı oldukça belirleyici ve yönlendirici olabilir. Hemşirelerin istismarın tanınması, resmi makamlara bildirim ve çocuğun güvenliğinin sağlanması gibi süreçlerde bilgi sahibi olmaları ve mesleki yeterlilik düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Bu alandaki bilgi eksikliği, istismara uğrayan bir çocuğun gerekli destekten yoksun kalmasına ve daha derin travmalar yaşamasına neden olabilmektedir (62).

Hemşireler, çocuklarla ilk temas kuran sağlık personelinin biri olarak istismarın tespiti ve bildirim açısından kritik bir pozisyonundadır. İstismarın fiziksel belirtilerini gözlemleyebilecekleri gibi, çocuğun psikososyal durumu hakkında da değerlendirme yapabilirler (99). Bu kapsamda hemşirelerin görevi yalnızca bakım hizmeti sunmak değil, aynı zamanda çocuğun korunmasını sağlamak için ilgili mercilere bildirimde bulunmaktır (100). Ayrıca, hemşireler adli raporların hazırlanmasına destek verebilir, aile ve çocukla iletişim sürecini yönetecek empatik becerilere sahiptir. Özellikle çocukla görüşme sırasında güvenli bir ortam oluşturarak, onun kendini ifade etmesine yardımcı olabilirler (99).

Hemşirelerin görevleri arasında, istismara uğramış çocukların sağlığını korumak ve çocukların iyileşme süreçlerini desteklemek yer almaktadır. Hemşireler, çocuk istismarıyla ilgili olarak hem çocuğa hem de aileye ilişkin risk etkenlerini tanıma konusunda duyarlı olmalı ve bu farkındalıkla erken tanı sürecinde aktif sorumluluk üstlenmelidir (7). Hemşireler çocuk istismarını doğrudan bildirmelidir. Hemşirelik Yönetmelik'e göre; "Hemşire; bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla, sağlık risklerini değerlendirir, gerekli önlemleri alır ve ilgili kişi veya kurumlara bildirir." ve "Bireyin güvenliğini tehdit eden durumlarda uygun

müdahalelerde bulunur, koruyucu önlemleri alır ve ilgili makamlara bilgi verir.” maddeleri bulunmaktadır (65).

Çocuk istismarı çoğu zaman gözden kaçmakta ve birçok ülkede ciddi problemlere sebep olmaktadır. Çocuk istismarı konusunda farkındalık yüksek olsada, birçok vaka gözden kaçıp yetkililere haber verilmemektedir. Bu yüzden istismar durumu devam etmekte ve daha ciddi problemlere sebep olmaktadır (13). Çocuk istismarını tanımlanması, çocuk ve ebeveynlere yardım etmek için en erken müdahalenin sağlanması amacıyla sağlık personellerinin görevi çok önemlidir. Sağlık personelleri çocuk istismarı durumlarını bildirmeleri yasal bir zorunluluktur (9). Çocukları istismardan korumak ve maruz kaldıkları zararlı etkileri en aza indirmek amacıyla, toplumda geniş kitlelere ulaşan, farkındalık yaratacak olan programlar başlatılmalı ve uygulanmalıdır. İstismara uğramış çocuklara bilinçli ve etkili müdahaleler yaparak, özellikle cinsel istismara uğramış çocuklara ikincil travmalarını en aza indirmek için adli ve tıbbi işlemler eğitilmiş uzman sağlık personelleri tarafından gerçekleştirilmelidir (7). Hemşireler, çocuk ihmal ve istismarına ilişkin risk faktörlerini belirleme, koruma önlemleri geliştirme, eğitim verme, tanı koyma, uygun merkezlere sevk etme, sosyal destek sağlama ve hem çocuğun hem de ailenin rehabilitasyon sürecine katkı sunma gibi önemli sorumluluklar üstlenmektedir. Çocuklarla en sık temas eden meslek grubu olan hemşireler, ihmale ve istismara ilişkin belirti ve riskleri tanıdıklarında, risk altındaki çocukların erken dönemde tespit edilmesine ve bu doğrultuda birincil, ikincil ve üçüncül koruma düzeylerinde etkili önlemler alınmasına aktif olarak katkıda bulunabilirler (66).

Hemşireler, görev yaptıkları alan fark etmeksizin, bakım verdikleri çocukların istismara maruz kalma riskini fark edebilecek bir konumda bulunmaktadırlar. Çocukta istismara işaret eden belirtilerin erken dönemde tanımlanması ve ilgili birimlere bildirilmesi, istismarın tekrarlanmasının önlenmesinde etkili bir adımdır. Bu bağlamda hemşirelerin, çocuk istismarının önlenmesi sürecinde görev alan diğer disiplinlerle iş birliği içinde çalışmaları büyük önem taşımaktadır (67). Ayrıca hemşireler, istismarın erken tanı, tedavi ve rehabilitasyon süreçlerinde de kritik sorumluluklar üstlenmektedir. Risk faktörlerinin tanınması ve bu doğrultuda uygun müdahalelerin uygulanması, çocukların hem fiziksel hem de ruhsal bütünlüklerinin korunmasında hemşirelerin üstlendiği rolün temelini oluşturmaktadır (7).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma, ebeveynlerin çocuk istismarı bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ZAMAN

Araştırma, Aralık 2024 ve Şubat 2025 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden ve çalışma örneklemine alınan Ankara ilinde ikamet eden ebeveynler ile yapılmıştır.

3.3. EVREN ÖRNEKLEM

Araştırmaya 18 yaş üstü ve ebeveyn olan, Ankara da yaşayan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler dahil edilmiştir. Çalışma için gereken en az örneklem sayısı 384 kişi olarak hesaplandı. Evreni bilinenden evren örnekleme Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ikamet eden ebeveyn sayısı TÜİK 2022 verilerine göre 1.295.719 kişi olarak bildirilmiştir. Evreni bilinen evren örnekleme göre bir milyon ve üzeri kişi sayısından 384 kişinin örnekleme alınması yeterlidir. Örneklem seçiminde kartopu yöntemi kullanılmıştır.

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q} = \frac{602871 \times (1.96)^2 \times (0.5 \times 0.5)}{(0.05)^2 \times (602871-1) + (1.96)^2 \times (0.5 \times 0.5)} = 383,91'i 384'e yuvarlarız.$$

N: Evren birim sayısı: 602871

n: Örneklem büyüklüğü

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı: 0.5

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı: 1-p

t: %95 anlamlılık düzeyinde 1.96 olarak alınmıştır.

d= Örneklem hatası: 0.05

Araştırmaya dahil edilme ve dışlama kriterleri aşağıda belirtilmiştir:

Bu araştırmada dahil edilme ve dışlanma kriterlerine göre katılımcı seçimi yapılmıştır. Dahil edilme kriterleri kapsamında; katılımcıların 18 yaş ve üzerinde olmaları, Ankara ilinde ikamet etmeleri ve en az bir çocuğa sahip ebeveyn bireyler olmaları esas alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılım için gönüllü olmaları ve katılımcı bilgilendirilmiş onam formunu imzalamalıdır. Katılımcıların araştırmanın amacını anlayabilecek ve yönergeleri takip edebilecek bilişsel yeterliliğe sahip olmaları dikkat alınmıştır. Buna karşılık, çalışmadan dışlanma kriteri olarak yalnızca araştırmaya katılmayı istemeyen bireyler araştırmaya alınmamıştır. Bu kriterler doğrultusunda, verilerin güvenilirliği ve çalışmanın etik çerçevesi korunarak uygun katılımcı profili oluşturulmuştur.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanması için Ufuk Üniversitesi'nden alınan Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu Başkanlığı'ndan alınan etik kurul izni, Ankara Valiliği'nden alınan izin yazısı ile birlikte araştırmanın örneklemini oluşturan Ankara ilinde yaşayan ebeveynlere ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı, içeriği ve katılımcıların hakları hakkında ebeveynlere ön bilgilendirme sözel olarak verilmiştir. Katılımcılara, araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı, kimlik bilgilerinin gizlilik içinde saklanacağı ve elde edilen verilerin yalnızca bilimsel amaçlarla değerlendirileceği açık ve net bir şekilde ifade edilmiştir. Katılımcıların anketleri yüz yüze uygulanmış, 15 ila 20 dakika arasında anketleri doldurması sağlanmıştır. Veri toplama sürecinde kartopu örnekleme yöntemiyle katılımcılara ulaşılmıştır.

3.4.1. Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde; sosyodemografik özellikleri içeren bilgi formu ve Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği kullanılmıştır.

Sosyodemografik özellikleri içeren bilgi formunda katılımcıların yaş, eğitim düzeyi, meslek gibi sosyodemografik özelliklerini içeren bir formdur. Sosyodemografik Bilgi Formu, katılımcıların yaş, eğitim düzeyi, meslek ve gelir durumu gibi temel sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanan 18 adet sorudan oluşmuştur. Sosyodemografik bilgi formunda bazı sorularda birden fazla seçenek

ışaretlenebilmektedir. Tüm bu süreçte katılımcılara gizlilik esasına uygun hareket edildiği belirtilmiştir.

Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği 2021 yılında Yahya Aktu ve Mücahit Dilekmen tarafından ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerini saptamak amacıyla geliştirilmiştir. Tüm ölçeğe ilişkin genel iç tutarlılık katsayısı 0.90, iki yarı güvenirliği 0.92 ve test-tekrar test güvenirliği 0.83 olarak belirlenmiştir. Toplamda 18 maddeden oluşan ölçek, üç temel alt boyutta yapılandırılmıştır. M1-M5 maddeleri 'İhmale İlişkin Bilişler', M6-M12 maddeleri 'Eyleme İlişkin Bilişler' ve M13-M18 maddeleri 'Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler' başlıkları altında toplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 18 ile 90 arasında değişmekte olup, ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin çocuk istismarına yönelik hatalı inançlara, bilişsel çarpıtmalara ve işlevsiz düşünce kalıplarına sahip olma düzeyinin arttığı şeklinde değerlendirilmektedir (6).

3.4.2. Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veriler, katılımcılara Sosyodemografik bilgi formu ve Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği ile ilgili genel bilgi verildikten sonra katılımcıların yanında bulunarak doldurmaları sağlanmıştır. Uygulama esnasında katılımcıların sosyodemografik bilgi formunda yer alan soruları ve ölçek ile ilgili soruları cevaplanmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışma verileri 410 kişiden oluşmaktadır. Analizler IBM SPSS Statistics 26 paket programında yapılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde, kategorik değişkenler için frekans (sayı ve yüzde), sayısal değişkenler için ise tanımlayıcı istatistikler (ortalama ve standart sapma) kullanılmıştır. Sayısal verilere ilişkin normallik varsayımları çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenerek değerlendirilmiş; bu katsayıların ± 2 sınırları içerisinde yer alması, verilerin normal dağılım gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle analizlerde parametrik istatistiksel yöntemler tercih edilmiştir. İki bağımsız grup arasındaki farklar Bağımsız Örneklem T-Testi ile, ikiden fazla grup arasındaki farklar ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. ANOVA sonucunda anlamlı farklılık saptandığında, bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Çizelge 3.1. Ölçek Güvenilirliği Çizelgesi

Güvenilirlikler

	Madde Sayısı	Cronbach Alfa (α)
Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği	18	0,643
İhmale İlişkin Bilişler alt boyutu	5	0,616
Eyleme İlişkin Bilişler alt boyutu	7	0,764
Başa Çıkma İlişkin Bilişler alt boyutu	6	0,715

3.6. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNLERİ

Çalışmaya başlamadan önce ölçek kullanım izni (Ek-3), daha sonra Ufuk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanlığı'ndan çalışma için etik kurul izni alınmıştır (Ek-4). Çalışmanın Ankara ilinde yapılabilmesi için Ankara Valiliği'nden izin ve katılımcılardan onam formları alınmıştır.

3.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sonuçları bu çalışmaya dahil edilen örnekleme sınırlıdır. Katılımcıların sosyoekonomik, sosyokültürel ve mevcut yaşam koşulları çalışmayı sınırlandırmaktadır. Örneklem grubunun Ankara ilinden yapılmış olması nedeniyle Türkiye'ye genellenmesi yönünden sınırlı kalmıştır.

4. BULGULAR

Çizelge 4.1. Sosyo Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımlar

	(n=410)	Sayı	Yüzde
Ebeveyn			
Kadın		291	71,0
Erkek		119	29,0
Kadın Yaşı (Ort±SS=33,28±5,75)			
20-29 Yaş		136	33,2
30-35 Yaş		119	29,0
36-54 Yaş		155	37,8
Erkek Yaşı (Ort±SS=35,59±5,98)			
22-30 Yaş		117	28,5
31-35 Yaş		115	28,0
36-55 Yaş		178	43,4
Kadın Eğitim Düzeyi			
İlkokul		5	1,2
Ortaokul		93	22,7
Lise		111	27,1
Üniversite		155	37,8
Yüksek lisans		46	11,2
Erkek Eğitim Düzeyi			
Ortaokul		1	0,2
Lise		78	19,0
Üniversite		292	71,2
Yüksek lisans		39	9,5
Kadın Meslek			
Ev Hanımı		182	44,4
Memur		198	48,3
İşçi		30	7,3
Erkek Meslek			
Memur		175	42,7
İşçi		220	53,7
Diğer		15	3,7
Kadın Çalışma			
Evet		240	58,5
Hayır		170	41,5
Erkek Çalışma			
Evet		410	100,0
Hayır		0	0,0
Aile Tipi			
Çekirdek		381	92,9
Geniş		17	4,1
Boşanmış		12	2,9

	(n=410)	Sayı	Yüzde
Çocuk Sayısı			
1		188	45,9
2		200	48,8
3		19	4,6
4		3	0,7
Aile Ekonomik Durum			
Gelir Gidere Eşit		330	80,5
Gelir Giderden Az		20	4,9
Gelir Giderden Fazla		60	14,6
Çocuk İstismarı ile İlgili Eğitim Alma			
Evet		124	30,2
Hayır		286	69,8
Çocuk İstismarı ile İlgili Eğitim Alınan Kaynak (n=124)			
Öğretmen		8	6,5
Hemşire		116	93,5
Hemşirelerden Çocuk İstismarı ile İlgili Eğitim Alma İsteği			
Evet		373	93,5
Hayır		26	6,5
Çocuk İstismarına Yönelik Başvurulacak Yerler Hakkında Bilgi			
Evet		376	91,7
Hayır		34	8,3
*Çocuk İstismarına Yönelik Başvurulacak Yerler (n=376)			
Polis		329	87,5
Belediye		30	8,0
Sosyal Hizmetler		168	44,7
Savcı		111	29,5
*Çocuk İstismarını En Çok kimler tarafından yapılmaktadır?			
Akrabalar		382	93,2
Ebeveynler		246	60,0
Komşular		272	66,3
Çocuğun Tanıdığı Kişiler		202	49,3
Yabancılar		226	55,1
Akranlar		164	40,0
*Çocuk İstismarına Neden Olan Faktörler			
Bilmiyorum		122	29,8
Yoksulluk		288	70,2
Ebeveynlerden Bir ya da İkisinin Olmaması		204	49,8
Engellilik		179	43,7
Cinsiyet		265	64,6
*Çocuklarda çocuk İstismarını Düşündüren Belirtiler nelerdir			
Suçluluk		282	68,8
Utanç Duyma		352	85,9
Konulmada Zorluk		284	69,3
Aşırı Sosyalleşme		152	37,1
İzolasyon		226	55,1
Çocuk İstismarı Türleri Hakkında Bilgi			
Evet		370	90,2
Hayır		40	9,8
*Bilinen Çocuk İstismarı Türleri (n=370)			
Duygusal İstismar		287	77,6
Cinsel İstismar		367	99,2
Fiziksel İstismar		339	91,6
Ekonomik İstismar		115	31,1

*:Bu sorularda katılımcılar birden fazla cevap vermiştir.

Çizelge 4.1 incelendiğinde çalışmaya katılan kişilerin %71'i kadın %29'u ise erkektir. %37,8'inin kadın yaşı grubu 36-54 yaş grubudur. Ayrıca kadın yaşı ortalaması ve standart sapması ise $33,28 \pm 5,75$ yaştır. %43,4'ünün erkek yaşı grubu 36-55 yaş grubudur. Ayrıca erkek yaşı ortalaması ve standart sapması ise $35,59 \pm 5,98$ yaştır. %37,8'inin kadın eğitim durumu üniversitedir. %71,2'sinin erkek eğitim durumu üniversitedir. %48,3'ünün kadın mesleği memurdur. %53,7'sinin erkek mesleği işçidir. %58,5 kadın çalışmaktadır. Tüm erkek katılımcılar çalışmaktadır. %92,9'unun aile tipi çekirdek ailedir. %48,8'inin 2 çocuğu vardır. %80,5'inin aile ekonomik durumu gelir gidere eşittir. %30,2'si çocuk istismarı ile ilgili eğitim almıştır. Çocuk istismarı ile ilgili eğitim alanların %93,5'i bu eğitimi hemşireden almıştır. %93,5'i hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak istemektedir. %91,7'si çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi sahibidir. Çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi sahibi olanların %87,5 ile çoğunluğu başvurulacak yerler sorusuna Polis cevabı vermişlerdir. Çocuk istismarını en çok yapan kişiler ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde çoğunlukla %93,2 ile akrabalar cevabının verildiği görülmüştür. Çocuk istismarına neden olan faktörler sorusunda verilen cevaplar incelendiğinde %70,2 ile yoksulluk ve %64,6 ile ise cinsiyet cevabının verildiği görülmüştür. Çocuk istismarına düşündüren belirtiler ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde çoğunlukla %85,9 ile utanç duyma cevabı verilmiştir. %90,2'si çocuk istismarı türleri hakkında bilgi sahibi olduğunu belirlenmiştir. Çocuk istismarına hakkında bilgi sahibi olanların çocuk istismarı türlerine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde çoğunlukla %99,2 ile cinsel istismar ve %91,6 ile fiziksel istismar cevabının verildiği görülmüştür.

Çizelge 4.2. Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Ort	SS	Min	Mak
Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği	34,63	7,70	23	70
İhmale İlişkin Bilişler	7,11	2,84	5	19
Eyleme İlişkin Bilişler	9,52	3,39	7	28
Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler	18,00	6,14	9	30

Çizelge 4.2 incelendiğinde çalışmaya katılan kişilerin:

Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanlarının ortalaması ve standart sapması $34,63 \pm 7,70$ iken İhmale İlişkin Bilişler alt boyutu puanlarının $7,11 \pm 2,84$, Eyleme İlişkin Bilişler alt boyutu puanlarının $9,52 \pm 3,39$ ve Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanlarının ise $18,00 \pm 6,14$ 'tür.

Çizelge 4.3. Sosyodemografik Özelliklere Göre Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi

	Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği (toplam puan) Ort±SS	İhmale İlişkin Bilişler Ort±SS	Eyleme İlişkin Bilişler Ort±SS	Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler Ort±SS
Ebeveyn				
Kadın	33,95±8,01	6,96±2,73	9,67±3,65	17,31±5,86
Erkek	36,32±6,60	7,49±3,07	9,17±2,62	19,66±6,53
t;p	-2,859; 0,004*	-1,706;0,089	1,364;0,173	-3,566; 0,000*
Kadın Yaşı				
20-29 Yaş (1)	34,21±4,90	6,06±1,48	9,35±1,97	18,79±5,63
30-35 Yaş (2)	37,75±9,52	7,72±3,30	10,63±5,26	19,39±6,25
36-54 Yaş (3)	32,62±7,43	7,57±3,10	8,83±2,11	16,22±6,11
F;p	16,399; 0,000*	15,189; 0,000*	10,258; 0,000*	11,246; 0,000*
Fark (Tukey)	2>1,3	1<2,3	2>1,3	3<1,2
Erkek Yaşı				
22-30 Yaş (1)	34,90±4,85	6,41±1,73	9,42±2,03	19,07±5,51
31-35 Yaş (2)	36,44±7,83	6,90±2,59	9,94±4,15	19,61±6,31
36-55 Yaş (3)	33,29±8,84	7,72±3,40	9,33±3,55	16,25±6,01
F;p	6,097; 0,002*	8,284; 0,000*	1,226;0,295	13,758; 0,000*
Fark (Tukey)	2>3	3>1,2	-	3<1,2
Kadın Eğitim Düzeyi				
İlkokul-Ortaokul (1)	38,18±7,10	7,45±3,83	9,03±2,84	21,70±6,69
Lise (2)	35,42±7,96	7,18±2,71	9,67±4,12	18,58±4,84
Üniversite (3)	32,89±6,77	6,92±2,13	9,01±2,64	16,95±5,76
Yüksek lisans (4)	31,04±8,10	6,89±2,74	11,96±3,72	12,20±2,66
F;p	14,652; 0,000*	0,805;0,492	10,532; 0,000*	33,994; 0,000*
Fark (Tukey)	1>2,3,4 2>3,4	-	4>1,2,3	1>2,3,4 4<2,3
Erkek Eğitim Düzeyi				
Ortaokul-Lise (1)	36,62±7,12	7,39±3,24	8,16±1,31	21,06±4,88
Üniversite (2)	34,59±7,65	7,09±2,68	9,54±3,57	17,96±6,22
Yüksek lisans (3)	30,95±7,94	6,74±3,10	12,13±3,38	12,08±2,49
F;p	7,322; 0,001*	0,724;0,485	19,516; 0,000*	32,204; 0,000*
Fark (Tukey)	3<1,2	-	3>1,2 2>1	3<1,2 2<1
Kadın Meslek				
Ev Hanımı (1)	37,07±7,01	7,16±3,24	9,19±2,91	20,72±5,88
Memur (2)	31,85±7,16	6,94±2,18	9,74±3,35	15,17±5,40
İşçi (3)	38,20±8,81	7,93±3,84	10,17±5,62	20,10±3,60
F;p	28,668; 0,000*	1,641;0,195	1,842;0,160	50,333; 0,000*
Fark (Tukey)	2<1,3	-	-	2<1,3
Erkek Meslek				
Memur	33,83±8,64	7,33±3,22	10,69±4,28	15,81±5,63
İşçi-Diğer	35,23±6,87	6,95±2,51	8,66±2,16	19,62±6,01
t;p	-1,820;0,069	1,337;0,182	6,299; 0,000*	-6,517; 0,000*

	Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği Ort±SS	İhmale İlişkin Bilişler Ort±SS	Eyleme İlişkin Bilişler Ort±SS	Baş Çıkmaya İlişkin Bilişler Ort±SS
Kadın Çalışma				
Evet	32,97±8,05	7,19±2,66	9,94±3,93	15,84±5,36
Hayır	36,98±6,50	7,01±3,07	8,94±2,30	21,04±5,90
t;p	-5,372; 0,000*	0,653;0,514	2,993; 0,003*	-9,286; 0,000*
Aile Tipi				
Çekirdek	34,59±7,91	7,15±2,92	9,62±3,48	17,82±6,25
Geniş/Boşanmış	35,17±4,11	6,66±1,29	8,21±1,21	20,31±3,83
F;p	-0,390;0,697	0,905;0,366	2,183; 0,030*	-2,114; 0,035*
Çocuk Sayısı				
1 (1)	35,27±6,51	6,69±2,20	9,83±3,45	18,74±5,49
2 (2)	33,76±8,71	7,18±2,98	9,07±3,19	17,51±6,66
3 ve Üzeri (3)	37,23±6,35	10,14±4,22	11,05±3,96	16,05±5,88
F;p	3,219; 0,041*	15,694; 0,000*	4,873; 0,008*	3,176; 0,043*
Fark (Tukey)	3>2	3>1,2	3>2	1>3
Aile Ekonomik Durum				
Gelir Gidere Eşit (1)	34,88±7,82	7,15±2,92	9,23±3,22	18,51±6,28
Gelir Giderden Az (2)	36,10±4,32	6,45±1,96	9,10±2,86	20,55±2,21
Gelir Giderden Fazla (3)	32,80±7,70	7,17±2,59	11,30±3,90	14,33±4,78
F;p	2,245;0,107	0,578;0,562	10,101; 0,000*	14,409; 0,000*
Fark (Tukey)	-	-	3>1,2	3<1,2
Çocuk İstismarı ile İlgili Eğitim Alma				
Evet	34,19±5,65	6,78±2,59	10,01±2,44	17,40±5,96
Hayır	34,83±8,44	7,26±2,93	9,31±3,71	18,26±6,22
t;p	-0,777;0,438	-1,566;0,118	1,910;0,057	-1,303;0,193
Hemşirelerden Çocuk İstismarı ile İlgili Eğitim Alma İsteği				
Evet	33,90±7,47	6,71±2,34	9,46±3,39	17,73±6,11
Hayır	43,42±6,56	13,15±2,91	10,46±3,86	19,81±6,85
t;p	-6,333; 0,000*	-13,363; 0,000*	-1,446;0,149	-1,663;0,097
Çocuk İstismarına Yönelik Başvurulacak Yerler Hakkında Bilgi				
Evet	34,59±8,00	7,13±2,90	9,63±3,49	17,84±6,35
Hayır	35,12±2,77	7,00±2,04	8,41±1,42	19,71±2,52
t;p	-0,382;0,703	0,246;0,806	2,008; 0,045*	-1,699;0,090
Çocuk İstismarı Türleri Hakkında Bilgi				
Evet	34,19±6,69	6,78±2,32	9,33±2,94	18,08±6,12
Hayır	38,78±13,35	10,23±4,72	11,33±5,90	17,23±6,43
t;p	-3,634; 0,000*	-7,823; 0,000*	-3,590; 0,000*	0,834;0,405

t:Bağımsız Örneklem T Testi F:Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) *:p<0,05

Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin çocuk istismarına yönelik hatalı inançlara, bilişsel çarpıtmalara ve işlevsiz düşünce kalıplarına sahip olma düzeyinin arttığı şeklinde değerlendirilmektedir (6).

Çizelge 4.1 incelendiğinde uygulanan istatistiksel analizler sonucunda çalışmaya katılan kişilerin; Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları; ebeveyn, kadın yaşı, erkek yaşı, kadın eğitim düzeyi, erkek eğitim düzeyi, kadın meslek, kadın çalışma, çocuk sayısı, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma isteği, çocuk istismarı türleri hakkında bilgi durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ($p<0,05$) iken erkek meslek, aile tipi, aile ekonomik durum, çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma, çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre erkeklerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadın yaşı 30-35 yaş grubundaki kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları kadın yaşı 20-29 ve 36-54 yaş grubundaki kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Erkek yaşı 31-35 yaş grubundaki kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları erkek yaşı 36-55 yaş grubundaki kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadın eğitim durumu ilkokul-ortaokul olan kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları kadın eğitim durumu lise, üniversite ve yüksek lisans olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadın eğitim durumu lise olan kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları kadın eğitim durumu üniversite ve yüksek lisans olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Erkek eğitim durumu yüksek lisans olan kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları erkek eğitim durumu ortaokul-lise ve üniversite olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Kadın mesleği memur olan kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları kadın mesleği ev hanımı ve işçi olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Kadınlardan çalışmayan kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları kadın çalışan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. 3 ve daha fazla çocuğu olan kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları 2 çocuğu olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak istemeyen kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak isteyen kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çocuk istismarı türleri hakkında bilgisi olmayan kişilerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler

Ölçeği puanları çocuk istismarı ile ilgili bilgisi olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

İhmale İlişkin Bilişler puanları; kadın yaşı, erkek yaşı, çocuk sayısı, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma isteği ve çocuk istismarı türleri hakkında bilgi durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Buna karşın, ebeveynlik durumu, kadının ve erkeğin eğitim düzeyi, anne ve baba mesleği, kadının çalışma durumu, aile tipi, ailenin ekonomik durumu, çocuk istismarı ile ilgili eğitim alıp almama durumu ve çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi sahibi olma durumu ile İhmale İlişkin Bilişler puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Detaylı olarak incelendiğinde; kadın yaşı 20–29 olan bireylerin İhmale İlişkin Bilişler puan ortalamalarının, 30–35 ve 36–54 yaş gruplarındaki bireylerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Erkek yaşı 36–55 olan katılımcıların puanları ise 22–30 ve 31–35 yaş grubundakilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Çocuk sayısı açısından değerlendirildiğinde, üç ve üzeri çocuğa sahip olan bireylerin puan ortalamaları, bir veya iki çocuğu olan bireylere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ayrıca, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak istemeyen bireylerin İhmale İlişkin Bilişler puanlarının, bu eğitimi almak isteyen bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Son olarak, çocuk istismarı türleri hakkında bilgi sahibi olmayan bireylerin puan ortalamalarının, bilgi sahibi olan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Eyleme İlişkin Bilişler puanları; kadın yaşı, anne eğitim düzeyi, erkek eğitim düzeyi, erkek meslek, kadın çalışma, aile tipi, çocuk sayısı, aile ekonomik durum, çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi, çocuk istismarı türleri hakkında bilgi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ($p<0,05$) iken ebeveyn, erkek yaşı, kadın meslek, çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma isteği değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre kadın yaşı 30-35 yaş grubunda olanların Eyleme İlişkin Bilişler puanları anne yaşı 20-29 ve 36-54 yaş grubunda olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadın eğitim düzeyi yüksek lisans olan kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları anne eğitim durumu ilkökul-ortaokul, lise ve üniversite olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Erkek eğitim düzeyi yüksek lisans olan kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları erkek eğitim durumu

ortaokul-lise ve üniversite olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Erkek eğitim düzeyi üniversite olan kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları baba eğitim durumu ortaokul-lise olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Erkek mesleği memur olan kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları erkek mesleği işçi-diğer olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadınlardan çalışan kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları annesi çalışmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Aile tipi çekirdek olanların Eyleme İlişkin Bilişler puanları aile tipi geniş/boşanmış olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çocuk sayısı 3 ve üzeri olanların Eyleme İlişkin Bilişler puanları çocuk sayısı 2 olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Aile ekonomik durumu gelir giderden fazla olan kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları gelir giderden az ve gelir gidere eşit olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak isteyen kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak istemeyen kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çocuk istismarı türleri hakkında bilgisi olmayan kişilerin Eyleme İlişkin Bilişler puanları çocuk istismarı ile ilgili bilgisi olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları; ebeveyn, kadın yaşı, erkek yaşı, anne eğitim düzeyi, erkek eğitim düzeyi, kadın meslek, erkek meslek, anne çalışma, aile tipi, çocuk sayısı, aile ekonomik durum değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ($p<0,05$) iken çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma isteği, çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi, çocuk istismarı türleri hakkında bilgi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre erkeklerin Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları annelerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadın yaşı 36-54 grubunda olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları kadın yaşı 20-29 ve 30-35 grubunda olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Erkek yaşı 36-55 grubunda olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları erkek yaşı 22-30 ve 31-36 grubunda olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Kadın eğitim durumu ilkokul-ortaokul olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları kadın eğitim durumu lise, üniversite ve yüksek lisans olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadın eğitim durumu yüksek lisans olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları kadın eğitim durumu lise ve üniversite olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Erkek eğitim durumu yüksek lisans olan

kişilerin olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları erkek eğitim durumu ortaokul-lise ve üniversite olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Erkek eğitim durumu üniversite olan kişilerin olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları erkek eğitim durumu ortaokul-lise olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Kadın mesleği memur olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları kadın mesleği ev hanımı ve işçi olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Baba mesleği işçi-diğer olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları erkek mesleği memur olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kadınlardan çalışmayanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları kadın çalışanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Aile tipi geniş/boşanmış olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları aile tipi çekirdek olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. 1 çocuğu olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları 3 ve üzeri çocuğu olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Aile ekonomik durumu gelir giderden fazla olanların Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları aile ekonomik durumu gelir giderden az ve gelir gidere eşit olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır.

Çizelge 4.4. Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	ÇİİBÖ	İİB	EİB	BÇİB	Anne Yaşı	Baba Yaşı	Çocuk Sayısı	DGMBBA	DOGMANN
ÇİİBÖ	1	.594***	.486***	.711***	.007	-.089	.264***	.089	-.007
İİB	.594***	1	.533***	-.011	.300***	.259***	.246***	-.259***	-.300***
EİB	.486***	.533***	1	-.189***	.009	.006	.000	-.006	-.009
BÇİB	.711***	-.011	-.189***	1	-.135**	-.234***	.217***	.234***	.135**
Anne Yaşı	.007	.300***	.009	-.135**	1	.907***	.664***	-.907***	—
Baba Yaşı	-.089	.259***	.006	-.234***	.907***	1	.601***	—	-.907***
Çocuk Sayısı	.264***	.246***	.000	.217***	.664***	.601***	1	—	—
DGMBBA	.089	-.259***	-.006	.234***	-.907***	—	—	1	.907***
DOGMANN	-.007	-.300***	-.009	.135**	—	-.907***	—	.907***	1

(*p<.05, **p<.01, ***p<.001)

Araştırmada değişkenler arasındaki doğrusal ilişkileri incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği (ÇİİBÖ) ile alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönde güçlü ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Özellikle, ÇİİBÖ ile Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler (BÇİB) arasında çok güçlü bir pozitif ilişki bulunmuştur ($r=0.711$; $p<0.001$). Aynı şekilde, ÇİİBÖ ile

İhmale İlişkin Bilişler (İİB) ($r=0.594$; $p<0.001$) ve Eyleme İlişkin Bilişler (EİB) ($r=0.486$; $p<0.001$) arasında da anlamlı ve pozitif ilişkiler tespit edilmiştir.

Demografik değişkenler incelendiğinde; Kadın Yaşı ile İİB ($r=0.300$; $p<0.001$) ve Çocuk Sayısı ($r=0.664$; $p<0.001$) arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler bulunmuştur. Erkek yaşı ile de benzer şekilde İİB ($r=0.259$; $p<0.001$) ve Çocuk Sayısı ($r=0.601$; $p<0.001$) arasında anlamlı ve pozitif korelasyonlar saptanmıştır.

Bununla birlikte, bazı değişkenler arasında anlamlı olmayan ilişkiler de gözlemlenmiştir. Örneğin, ÇİİBÖ ile kadın yaşı ($r=0.007$; $p=0.894$) ve Erkek Yaşı ($r=-0.089$; $p=0.073$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benzer şekilde, bazı alt boyutlar ile de düşük düzeyde veya anlamsız ilişkiler gözlenmiştir.

Genel olarak, elde edilen bu bulgular, araştırmada kullanılan ölçeğin alt boyutlarının birbirleriyle anlamlı ve güçlü ilişkiler içinde olduğunu ve bazı sosyodemografik değişkenlerin çocuk istismarına ilişkin biliş düzeyleriyle bağlantılı olabileceğini göstermektedir.

Çizelge 4.5. Sosyodemografik Değişkenlerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (N=399)

Değişken	B	Std. Hata (SE)	Standartlaştırılmış B (β)	t	p
(Sabit)	28.651	5.894	-	4.861	<0.001
Ebeveyn (EBVY)	0.881	0.824	0.05169	1.069	0.286
Kadın Yaşı (Kadın_Yaş_G)	0.945	0.982	0.10176	0.963	0.336
Erkek Yaşı (Erkek_Yaş_G)	-1.197	0.941	-0.12750	-1.272	0.204
Kadın Eğitim Düzeyi (KDGMT)	-2.027	0.512	-0.26137	-3.955	<0.001
Erkek Eğitim Düzeyi (ERKEGTM)	0.536	0.947	0.03592	0.566	0.571
Kadın Meslek (KDMES)	-0.953	0.654	-0.07574	-1.456	0.146
Erkek Meslek (ERKMES)	2.312	0.719	0.16736	3.218	0.001
Çocuk Sayısı (ÇOCUK_SAYISI)	-4.260	1.130	-0.32434	-3.771	<0.001
Aile Ekonomik Durum (AILEEKON)	0.085	0.624	0.00793	0.136	0.892
Çocuk İstismarı Eğitimi Alma (CCKISTSEGT)	0.471	0.893	0.02797	0.527	0.598
Hemşireden Eğitim Alma İsteği (HMSEGTIST)	10.192	1.658	0.32418	6.145	<0.001
Çocuk İstismarı Türleri Bilgisi (CIBLGI)	4.097	1.342	0.15859	3.053	0.002

Model Uyumu:

$$R = 0.503$$

$$R^2 = 0.253$$

$$\text{Adjusted } R^2 = 0.229$$

$$F(12, 386) = 7.435, p < 0.001$$

Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları

Araştırmada ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeylerini etkileyen sosyodemografik faktörleri belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Modelin anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(12,386)=7.435$; $p<0.001$). Regresyon modeli, bağımsız değişkenlerin birlikte bilgi düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %25'ini açıkladığını göstermektedir ($R^2=0.253$; Düzeltilmiş $R^2=0.229$).

Modelde yer alan değişkenler incelendiğinde;

- **Kadın eğitim düzeyi** bilgi düzeyi üzerinde anlamlı ve negatif bir etkiye sahiptir ($B=-2.027$; $\beta=-0.261$; $p<0.001$). Bu bulgu, kadın eğitim düzeyi arttıkça çocuk istismarına ilişkin bilişler ölçeğinden alınan puanların azaldığını göstermektedir.
- **Erkek meslek durumu** bilgi düzeyini anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir ($B=2.312$; $\beta=0.167$; $p=0.001$). Buna göre, memur olan erkek katılımcıların işçi olanlara göre bilgi düzeyinin arttığı söylenebilir.
- **Çocuk sayısı** arttıkça bilgi düzeyinin anlamlı şekilde azaldığı bulunmuştur ($B=-4.260$; $\beta=-0.324$; $p<0.001$). Bu sonuç, fazla çocuk sahibi olan ebeveynlerin bilgi düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermektedir.
- **Hemşireden eğitim alma isteği** bilgi düzeyi üzerinde güçlü ve pozitif bir etkiye sahiptir ($B=10.192$; $\beta=0.324$; $p<0.001$). Hemşireden eğitim almak isteyen bireylerin bilgi düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.
- **Çocuk istismarı türleri hakkında bilgi sahibi olma durumu** da anlamlı ve pozitif yönde etkili bulunmuştur ($B=4.097$; $\beta=0.159$; $p=0.002$).

Buna karşılık; ebeveyn cinsiyeti, kadın yaşı, erkek yaşı, erkek eğitim düzeyi, kadın mesleği, aile ekonomik durumu ve çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma değişkenlerinin modelde bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu bulgular doğrultusunda, ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri üzerinde en fazla etkiye sahip değişkenlerin kadın eğitim düzeyi, erkek mesleği, çocuk sayısı, hemşireden eğitim alma isteği ve çocuk istismarı türleri hakkında bilgi düzeyi olduğu söylenebilir.

1. Araştırma Sorusu: Çocuk istismarı hakkında annelerin bilgi düzeyleri nedir?

Araştırmada kadınların çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri, Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Kadınların ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması $33,95 \pm 8,01$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 18-90 arasında değişmektedir.

Kadınların bilgi düzeyleri babaların bilgi düzeyleriyle karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur (kadınlar: 33,95; erkekler: 36,32; $t=-2,859$; $p=0,004$). Bu sonuç, kadınların çocuk istismarı konusunda erkeklere kıyasla daha yüksek biliş düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.

Ayrıca yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda, kadın eğitim düzeyinin bilgi düzeyini anlamlı düzeyde etkilediği ve eğitim seviyesi yükseldikçe bilgi düzeyinin arttığı belirlenmiştir ($B=-2.027$; $\beta=-0.261$; $p<0.001$).

Bununla birlikte, araştırmada kullanılan ölçekte yeterlilik düzeyini gösteren net bir sınır değeri bulunmamaktadır. Bu nedenle kadınların bilgi düzeylerinin mutlak anlamda yeterli ya da yetersiz olduğunu kesin olarak ifade etmek mümkün değildir. Ancak mevcut bulgular değerlendirildiğinde, kadınların çocuk istismarı konusunda bazı alanlarda bilgi eksikliklerinin bulunduğu ve bu konuda geliştirici eğitim programlarına ihtiyaç duyulabileceği söylenebilir.

2. Araştırma Sorusu: Çocuk istismarı hakkında babaların bilgi düzeyleri nedir?

Araştırmada erkeklerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri, Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Erkeklerin ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması $36,32 \pm 6,60$ olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek puanlar 18-90 arasında değişmektedir.

Erkeklerin bilgi düzeyleri annelerin bilgi düzeyleri ile karşılaştırıldığında anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur (Babalar: 36,32; Anneler: 33,95; $t=-2,859$; $p=0,004$). Bu bulgu, erkeklerin çocuk istismarı konusunda annelere kıyasla daha düşük biliş düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.

Çoklu doğrusal regresyon analizi bulgularına göre erkek meslek değişkeninin bilgi düzeyi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu saptanmıştır ($B=2.312$; $\beta=0.167$; $p=0.001$). Buna göre, erkeklerin meslekleri memur olanların çocuk istismarı ile ilgili biliş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun dışında erkek yaşı ve erkek eğitim düzeyinin bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0.05$).

Korelasyon analizi sonuçları da erkeklerin yaş, çocuk sayısı ve bazı alt boyutlarla anlamlı fakat düşük düzeyde ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle çocuk sayısı arttıkça bilgi düzeyinde azalma olduğu görülmektedir ($B=-4.260$; $\beta=-0.324$; $p<0.001$).

Bununla birlikte, araştırmada kullanılan ölçekte yeterlilik düzeyini belirleyen kesin bir sınır değeri bulunmamaktadır. Bu nedenle erkeklerin bilgi düzeylerinin tamamen yeterli ya da yetersiz olduğunu kesin şekilde ifade etmek mümkün değildir. Ancak elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, erkeklerin bilgi düzeylerinin kadınlara göre daha düşük olmakla birlikte, bazı alanlarda bilgi düzeylerinin geliştirilmesine ve farkındalık artırıcı eğitim programlarına ihtiyaç duyulabileceği söylenebilir.

3. Araştırma Sorusu: Ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerini etkileyen sosyodemografik faktörleri nelerdir?

Araştırmada ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri ile çeşitli sosyodemografik faktörler arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak incelenmiştir. Bu amaçla Bağımsız Örneklem t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmış, anlamlı farklılıkların olduğu durumlarda Tukey post-hoc testi ile gruplar arasındaki fark detaylandırılmıştır.

Analiz bulgularına göre aşağıdaki sosyodemografik değişkenlerin ebeveynlerin bilgi düzeylerini etkilediği belirlenmiştir:

- **Ebeveyn cinsiyeti:** Erkeklerin bilgi düzeyi, kadınlara göre anlamlı düzeyde daha azdır ($t=-2,859$; $p=0,004$).

- **Kadın yaşı:** 30-35 yaş grubundaki kadınların puanları diğer yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,000$).
- **Erkek yaşı:** 31-35 yaş grubundaki erkeklerin puanları, 36-55 yaş grubundaki babalara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p=0,002$).
- **Kadın eğitim düzeyi:** İlkokuldan ve ortaokuldan mezun olan kadınların bilgi düzeyleri, liseden, üniversiteden ve yüksek lisans mezunlarına göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($p=0,000$).
- **Erkek eğitim düzeyi:** Yüksek lisanstan mezun olan erkeklerin puanları diğer eğitim gruplarına göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur ($p=0,001$).
- **Kadın mesleği:** Memur olan kadınların bilgi düzeyleri, ev hanımı ve işçi olan annelere göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur ($p=0,000$).
- **Kadın çalışma durumu:** Çalışmayan kadınların puanları çalışan kadınlara göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p=0,000$).
- **Çocuk sayısı:** 3 ve üzeri çocuk sahibi olan ebeveynlerin puanları, 2 çocuk sahibi olanlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0,041$).
- **Hemşirelerden eğitim alma isteği:** Eğitim almak istemeyenlerin puanları, eğitim almak isteyenlere göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p=0,000$).
- **Çocuk istismarı türleri hakkında bilgi:** Bilgisi olmayanların puanları, bilgisi olanlara göre anlamlı şekilde daha yüksektir ($p=0,000$).

Buna karşılık; erkek mesleği, aile tipi, aile ekonomik durumu, çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma ve çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi sahibi olma değişkenlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Bu bulgular doğrultusunda; ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri üzerinde başta eğitim düzeyi, yaş, meslek, çalışma durumu ve çocuk sayısı gibi sosyodemografik faktörlerin etkili olduğu söylenebilmektedir.

3. Araştırma Sorusu: Ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerini etkileyen sosyodemografik faktörleri nelerdir?

Araştırmada ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri ile çeşitli sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkiler bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), post-hoc (Tukey) testleri ve çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri üzerinde etkili olan bazı sosyodemografik faktörler belirlenmiştir:

- **Ebeveyn cinsiyeti:** Erkeklerin bilgi düzeyi kadınlara göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur ($t=-2,859$; $p=0,004$).
- **Kadın yaşı:** 30-35 yaş grubundaki kadınların bilgi düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$).
- **Erkek yaşı:** 31-35 yaş grubundaki erkeklerin bilgi düzeyleri, 36-55 yaş grubundakilere göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0.002$).
- **Kadın eğitim düzeyi:** Kadın eğitim düzeyi arttıkça bilgi düzeyinin arttığı saptanmıştır. Özellikle ilkokul ve ortaokul mezunlarının bilgi düzeyleri daha düşük bulunmuştur ($p<0.001$).
- **Erkek eğitim düzeyi:** Erkek eğitim düzeyinin bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi saptanmamıştır ($p>0.05$).
- **Kadın mesleği:** Ev hanımı ve işçi olan kadınların bilgi düzeyleri memur olan annelere göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$).
- **Kadın çalışma durumu:** Çalışmayan kadınların bilgi düzeyleri çalışan kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$).
- **Çocuk sayısı:** Çocuk sayısı arttıkça bilgi düzeyinin anlamlı şekilde azaldığı bulunmuştur ($B=-4.260$; $\beta=-0.324$; $p<0.001$).
- **Hemşireden eğitim alma isteği:** Eğitim almak isteyen ebeveynlerin bilgi düzeyleri anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($B=10.192$; $\beta=0.324$; $p<0.001$).

- **Çocuk istismarı türleri hakkında bilgi:** Bu konuda bilgi sahibi olan ebeveynlerin bilgi düzeyleri daha yüksek bulunmuştur ($B=4.097$; $\beta=0.159$; $p=0.002$).
- Buna karşılık erkek mesleği, aile ekonomik durumu, çocuk istismarı eğitimi alma ve başvurulacak yerler hakkında bilgi sahibi olma gibi bazı değişkenlerin bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bu bulgular doğrultusunda, ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeylerini etkileyen başlıca sosyodemografik faktörlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek durumu, çalışma durumu, çocuk sayısı ve eğitime yönelik istek düzeyleri olduğu söylenebilmektedir.

4. Araştırma Sorusu: Ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ile çocuk istismarına yönelik bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Araştırmada ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ile çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), post-hoc testleri ve çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ile çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri arasında çeşitli anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir:

- **Cinsiyet:** Erkeklerin bilgi düzeyleri kadınlara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür ($t=-2,859$; $p=0.004$).
- **Kadın yaşı:** 30-35 yaş grubundaki kadınların bilgi düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$).
- **Erkek yaşı:** 31-35 yaş grubundaki erkeklerin bilgi düzeyleri, 36-55 yaş grubuna göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0.002$).
- **Kadın eğitim düzeyi:** Eğitim düzeyi arttıkça bilgi düzeyinin arttığı saptanmıştır ($B=-2.027$; $\beta=-0.261$; $p<0.001$). Özellikle ilkokul ve ortaokul mezunu kadınların bilgi düzeyleri daha düşük bulunmuştur.
- **Erkek eğitim düzeyi:** Erkek eğitim düzeyinin bilgi düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır ($p>0.05$).

- **Kadın mesleği:** Ev hanımı ve işçi olan kadınların bilgi düzeyleri memur olan annelere göre daha yüksektir ($p<0.001$).
- **Kadın çalışma durumu:** Çalışmayan kadınların bilgi düzeyleri çalışan kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$).
- **Çocuk sayısı:** Çocuk sayısı arttıkça bilgi düzeyinin azaldığı saptanmıştır ($B=-4.260$; $\beta=-0.324$; $p<0.001$).
- **Hemşireden eğitim alma isteği:** Eğitim almak isteyen ebeveynlerin bilgi düzeyleri anlamlı şekilde daha yüksektir ($B=10.192$; $\beta=0.324$; $p<0.001$).
- **Çocuk istismarı türleri hakkında bilgi:** Bu konuda bilgi sahibi olanların bilgi düzeyleri daha yüksektir ($B=4.097$; $\beta=0.159$; $p=0.002$).

Buna karşılık; erkek mesleği, aile ekonomik durumu, çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma ve başvurulacak yerler hakkında bilgi sahibi olma değişkenlerinin bilgi düzeyi ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır ($p>0.05$).

Genel olarak bu bulgular, ebeveynlerin çocuk istismarı konusundaki bilgi düzeylerinin çeşitli sosyodemografik özelliklerine bağlı olarak anlamlı şekilde değiştiğini göstermektedir. Özellikle cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, çalışma durumu, çocuk sayısı ve eğitime yönelik istek düzeyleri bilgi düzeyini etkileyen önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır.

5. Araştırma Sorusu: Ebeveynler çocuk istismarı türlerini biliyorlar mı?

Araştırmada ebeveynlerin çocuk istismarı türleri hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla, demografik veri formunda yer alan sorular değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; ebeveynlerin büyük çoğunluğunun çocuk istismarı türleri hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Katılımcıların %90,2'si çocuk istismarı türlerini bildiklerini ifade etmiştir. Alt türler incelendiğinde:

- **Cinsel istismar** türünü bilenlerin oranı %99,2,
- **Fiziksel istismar** türünü bilenlerin oranı %91,6,
- **Duygusal istismar** türünü bilenlerin oranı %77,6,

- **Ekonomik istismar** türünü bilenlerin oranı ise %31,1 olarak bulunmuştur.

Bu sonuçlar, cinsel, fiziksel ve duygusal istismar türlerinin ebeveynler tarafından büyük oranda bilindiğini, ancak ekonomik istismar türü konusunda bilgi düzeyinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Ayrıca çoklu regresyon analizinde, çocuk istismarı türleri hakkında bilgi sahibi olma durumu, genel bilgi düzeyini anlamlı ve pozitif yönde etkilemiştir ($B=4.097$; $\beta=0.159$; $p=0.002$). Bu bulgu, çocuk istismarı türleri hakkında bilgi sahibi olan ebeveynlerin genel çocuk istismarı biliş düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu doğrultuda, ebeveynlerin çocuk istismarı türleri konusunda genel olarak farkındalıklarının yüksek olduğu; ancak özellikle ekonomik istismar gibi bazı istismar türleri açısından bilgi düzeylerinin artırılmasına yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yapılmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir.

6. Araştırma Sorusu: Ebeveynlerin çocuk istismarı konusunda eğitime ihtiyaçları var mıdır?

Araştırmada ebeveynlerin çocuk istismarı konusunda eğitime ihtiyaç duyup duymadıklarını belirlemek amacıyla, anket formunda yer alan ilgili sorular değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; ebeveynlerin önemli bir kısmı çocuk istismarı konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Katılımcıların %93,5'i hemşirelerden çocuk istismarı konusunda eğitim almak istediklerini belirtmiştir. Buna karşılık, sadece %30,2'si daha önce bu konuda eğitim aldığını, %69,8'i ise hiç eğitim almadığını ifade etmiştir.

Ayrıca yapılan çoklu doğrusal regresyon analizinde, **hemşireden eğitim alma isteğinin bilgi düzeyi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu** saptanmıştır ($B=10.192$; $\beta=0.324$; $p<0.001$). Bu bulgu, çocuk istismarı konusunda eğitim alma isteği yüksek olan bireylerin bilgi düzeylerinin de anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda, ebeveynlerin çocuk istismarı konusunda hem eğitim ihtiyaçlarının hem de eğitim taleplerinin yüksek olduğu söylenebilir. Özellikle henüz bu konuda eğitim almamış ebeveynlere yönelik eğitim ve bilgilendirme programlarının düzenlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde, “Bulgular” bölümünde sunulan tabloların literatür bilgileri ile karşılaştırılması yapılmış ve elde edilen bulgulara dair yorumlara yer verilmiştir.

Yapılan çalışmada, ebeveynlerin çocuk istismarı konusundaki farkındalık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular literatürdeki mevcut çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Çalışmamızda Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği ve alt ölçeklerinden elde edilen puanların çeşitli sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık değerleri gösterdiği belirlenmiştir. Bulduğumuz bulgular literatürle karşılaştırılarak değerlendirildiğinde, çıkan bazı sonuçlar literatürdeki genel eğilimlerle uyumluyken, bazı sonuçlar ise farklılık göstermektedir.

Çalışmamızda katılımcılarımız çoğunlukla anne olan ebeveynlerdir. Yapılan araştırmalarda bu araştırma gibi kadın katılım düzeyi daha yüksektir. Araştırmaya katılanlardan %90,2’si (370) çocuk istismarı türlerini bildiğini belirtmiştir. Hamzaoglu ve Özel (71) çalışmasına katılan 262 ebeveynin çocuk istismarı hakkında bilgisi olduğunu belirtmiştir. Dallar Bilge ve arkadaşlarının (72) çalışmasında 256 ebeveynin çocuk istismarını bildiklerini belirtmiştir.

Yapılan çalışmada kadın yaşı, erkek yaşı, kadın eğitim düzeyi, erkek eğitim düzeyi, kadın mesleği, kadının çalışma durumu, çocuk sayısı, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma isteği, çocuk istismarı hakkında bilgi durumu değişkenleri anlamlı farklılık göstermekte iken erkek mesleği, aile tipi, ailenin ekonomik durumu, çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilgi düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Çalışmada, kadın ve erkek yaşı 30-35 yaş arasında olan bireylerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler ve Eyleme İlişkin Bilişler puanlarının diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öte yandan, genç kadınların İhmale İlişkin Bilişler puanları daha düşük, ileri yaştaki erkeklerin ise daha yüksek bulunmuştur. Literatürde bu konuda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin, Alisinanoğlu ve Bağcı’nın (73) çalışmasında ebeveyn yaşının istismar farkındalığı üzerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. Buna karşılık, Koçak ve Duman (74) çalışmasında ebeveynlerin yaşı küçüldükçe çocuk istismarı farkındalıklarının azaldığı görülmüştür. Güler ve arkadaşlarının (75) çalışmasında ise kadın yaşının artışıyla birlikte istismar

davranışlarının arttığı ve farkındalık düzeyinin azaldığı belirtilmiştir. Şenol'un (76) çalışmasında ise ebeveyn yaşının artmasıyla istismar farkındalık ve bilgi düzeylerinin yükseldiği bulunmuştur. Ebeveynlikte 30-35 yaş aralığı, bireylerin ebeveynlikte deneyim kazandığı, aynı zamanda eğitim ve farkındalık faaliyetlerine katılımların yüksek olduğu bir dönemdir. Genç yaş grubu ebeveynlerindeki deneyim eksikliği, ileri yaş grubu ebeveynlerinde ise yeniliklere açık olma faktörünün azalması bu farkı etkileyebilmektedir (77). Büber ve Taylan'ın (78) yaptığı çalışma da 26-35 yaş aralığındaki katılımcıların diğer katılımcılara göre istismar farkındalık düzeyi yüksek bulunmuştur. Akgün ve Çetin'in (79) yaptığı çalışmada ise 22-30 yaş grubundaki annelerin 31-40 ve üzeri olan annelere göre istismar farkındalıkları daha yüksektir. Pekdoğan (80) yaptığı çalışma da anne yaşının artmasının çocuk istismarına yönelik farkındalık düzeyinin olumlu yönde arttığını belirlemiştir. Bizim çalışmamızda da kadın yaşının artmasıyla birlikte daha fazla yanlış inanışlara sahip olabileceği görülmüştür. Bu durum ebeveynlerin yaşının artmasıyla çocuk istismarına ilişkin daha fazla bilişsel çarpıtma ve hatalı inanışlara sahip olabileceğini göstermektedir. Daha ileri yaştaki ebeveynler, geleneksel değerlerle yetişmiş olmanın etkisiyle fiziksel ya da duygusal müdahaleleri disiplin yöntemi olarak görebilir. Ayrıca, bilişsel esnekliklerinin azalması bu yanlış inanışların sürmesine neden olabilir. Literatürdeki çalışmalar yaşın ilerlemesiyle birlikte istismara yönelik daha fazla bilişsel çarpıtma ve hatalı inanışların ortaya çıkabileceğini belirtmektedir (75,76). Geleneksel değerlerle yetişen ileri yaştaki ebeveynlerin fiziksel ya da duygusal müdahaleleri disiplin yöntemi olarak görmeleri ve bilişsel esnekliklerinin azalması, bu tür yanlış inanışların sürmesine neden olabilmektedir. Bu durum, yaş faktörünün çocuk istismarı farkındalığında tek başına belirleyici olmadığını; bireylerin yetişme tarzı, eğitim düzeyi ve ebeveynlik deneyimi gibi etkenlerle birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmada, kadın eğitim düzeyi lisans olan bireylerin, Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanlarının, istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kadın eğitim düzeyi lise olan bireylerin puanlarının, üniversite ve yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip kadınlara göre anlamlı biçimde daha fazla olduğu saptanmıştır. Erkek eğitim düzeyi yüksek lisans olan bireylerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanlarının, erkek eğitim düzeyi ortaokul, lise ve üniversite olan bireylerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, kadının eğitim düzeyinin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. İlkokul ve ortaokul mezunu kadınların, üniversite

ve yüksek lisans mezunu kadınlara göre daha yüksek biliş puanlarına sahip oldukları görülmüştür. Bununla birlikte, kadın eğitim düzeyi yüksek lisans olan bireylerin Eyleme İlişkin Bilişler puanlarının, ilkokul-ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde eğitim almış bireylerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, erkek eğitim düzeyi yüksek lisans olan bireylerin Eyleme İlişkin Bilişler puanlarıda, ortaokul, lise ve üniversite mezunu babalardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, erkek eğitim düzeyi üniversite olan bireylerin Eyleme İlişkin Bilişler puanlarının, ortaokul ve lise mezunu erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadın eğitim düzeyinin artmasıyla bireylerin daha az yanlış inanışlar geliştirdiği söylenebilir. Yüksek lisans düzeyinde eğitim almış bireylerin, çocuk ihmal ve istismarını önlemeye yönelik eylemler konusunda daha bilinçli ve sorumlu davranma potansiyeline sahip oldukları söylenebilir. Kadın eğitim düzeyinin artmasıyla bilgi düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Bu durum, bireylerin daha sistematik düşünme yetisi kazanmaları, etik duyarlılık geliştirmeleri ve çocuk haklarına ilişkin daha güçlü bir farkındalık edinmeleri ile ilişkilendirilebilir. Çalışmada ayrıca, kadın eğitim durumu ilkokul-ortaokul olan bireylerin Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanlarının, lise, üniversite ve yüksek lisans düzeyinde eğitim almış kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kadın eğitim düzeyi yüksek lisans olan bireylerin Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanlarının, lise ve üniversite mezunu annelerden anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir. Erkek eğitim düzeyi yüksek lisans olan bireylerin Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanları da, ortaokul, lise ve üniversite mezunu erkeklerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Ayrıca, erkek eğitim düzeyi üniversite olan bireylerin Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanlarının, ortaokul ve lise mezunu babalardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Meraki ve Var'ın (81) yaptığı çalışmada ebeveynlerin çocuk istismarı bilgi düzeylerinin eğitim durumuyla arttığı belirlenmiştir. Güler ve ark. (75) yaptığı bir çalışma da ise annenin öğrenim durumu ve istismar düzeyi arasında bir fark bulunmamıştır. Kanak ve Pekdoğan'ın (80) yaptığı çalışmada üniversite mezunu olan ebeveynlerin lisansüstü eğitim alan ebeveynlerinde istismarı önleme anlamlı fark bulunmuştur. Hamzaoglu ve Özel'in (71) yaptığı çalışmada ise eğitim durumu ve ebeveynlerin istismar farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Düşük eğitim düzeyinin çocuk istismarında daha fazla yanlış inanış geliştirdiği söylenebilir. Eğitim düzeyi arttıkça alınan eğitimlerle birlikte çocuk istismarını fark etme ve önleme bilgi düzeyleri artmaktadır. Bu durumda ebeveynlerin

eğitim düzeylerinin önemli bir etkisi vardır. Bireylerin daha sistematik düzeyde düşünme becerilerinin geliştirdiğini ve etik duyarlılıklarının arttığını gösterir. Düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin çocuk istismarı ile başa çıkma sürecinde daha sezgisel, içgüdüsel ve geleneksel yöntemlere başvurduğunu; buna karşın eğitim düzeyi arttıkça bu süreçte daha eleştirel, sistematik ve bilişsel yaklaşımların benimsendiğini düşündürmektedir. Erkek ve kadın katılımcıların eğitim düzeylerinin artması, istismara ilişkin bilgi düzeylerinin de yükselmesine katkı sağlamaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgulara memur olan erkek katılımcılarında bilgi düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Büber ve Taylan'ın (78) çalışmasında, ebeveynlerin meslekleri ile çocuk istismarına ilişkin bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Şenol (76) ise ebeveyn mesleği memur olan bireylerin istismar farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Hamzaoglu ve Özel'in (71) çalışmasında ise ebeveynlerin çalışma durumlarının istismarı tanımlamada anlamlı bir fark yaratmadığı, bireysel faktörlerin yanı sıra çevresel, sosyoekonomik ve kültürel faktörlerin de önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Bu bulgular, ebeveynlerin mesleki statülerinin ve çalışma durumlarının çocuk istismarı farkındalığını etkilediğini, ancak bu ilişkinin çok boyutlu ve bağlamsal faktörlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin çalışma yaşamındaki rolleri, çocuk istismarına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini etkilediğini; ancak bu ilişkinin yalnızca bireysel değil, toplumsal ve yapısal faktörler çerçevesinde de değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak istemeyen bireylerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanlarının, hemşirelerden çocuk istismarı eğitimi almak isteyen bireylerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, çocuk istismarı türleri hakkında bilgisi olmayan bireylerin Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeği puanları, bu konuda bilgisi olan bireylerden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak istemeyen bireylerin İhmale İlişkin Bilişler puanlarının, eğitim almak isteyen bireylerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk istismarı türleri hakkında bilgisi olmayan bireylerin İhmale İlişkin Bilişler puanları da, çocuk istismarı hakkında bilgisi olan bireylerden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Hamzaoglu ve Özel'in (71) yaptığı çalışmada çocuk istismarı eğitimi alan konferans ya da seminere katılan ebeveynlerle eğitim almak istediğini belirten katılımcılar arasında anlamlı bir fark

bulunamamıştır. Eğitim alan ebeveynlerle, yeterli bilgi düzeyine sahip olduğunu belirtenler arasında istismar farkındalığı ortaya çıkarmadığını göstermiştir. Altıntaş ve ark. (82) yaptığı çalışmada ebeveynlerin istismara ilişkin bilgi alma isteklerinin ve bilgi alma durumlarının istismara ilişkin farkındalığı artırdığını göstermiştir. Hemşirelerden çocuk istismarı ile ilgili eğitim almak istemeyen bireylerin daha yüksek puanlar alması, bireylerin ön yargılara ve hatalı inanışlara sahip olduğunu göstermektedir. İstismar konusunda verilen eğitimlerin bireylerin hatalı inanışlarını ve bilişsel çarpıtmalarını önlemeye ve fark etmelerine yardımcı olabilir. Bu durumda erken düzeyde istismarı fark edip bilgi düzeylerini artırır.

Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, çocuk sayısı üç ve üzeri olan bireylerin İhmale İlişkin Bilişler puanlarının, çocuk sayısı bir ve iki olan bireylerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, çocuk sayısı üç ve üzeri olan bireylerin Eyleme İlişkin Bilişler puanlarının, çocuk sayısı iki olan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir çocuğu olan bireylerin Başa Çıkmaya İlişkin Bilişler puanlarının, üç ve üzeri çocuğu olan bireylerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kaytez ve Deleş'in (59) yaptığı çalışmada çocuk sayısı ve ebeveynlerin istismar farkındalık düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Altıntaş ve arkadaşlarının (82) yaptığı çalışmada ebeveynlerinin az çocuklu ailelerin çok çocuklu ailelere göre farkındalıklarının az olduğu görülmüştür. Bu bulgular, çocuk sayısındaki artışın ebeveynlerin bilgi düzeylerinde azalışa neden olduğunu ve istismar ile ihmal belirtilerine karşı daha savunmasız olduklarını gösterir. Çok çocuklu ailelerin özellikle istismara karşı daha savunmasız olabileceğini, bu nedenle bu ailelere yönelik farkındalık artırıcı müdahalelere ve destek mekanizmalarına öncelik verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça, çocukların bireysel ihtiyaçlarını fark etme ve sağlıklı başa çıkma stratejileri geliştirme konusunda zorlanabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Sonuç olarak, bu çalışmada bir çocuğa sahip bireylerin daha yüksek başa çıkma biliş düzeyine sahip olmaları, çocuk sayısının ebeveyn bilişleri üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Ancak çocuk sayısının tek başına belirleyici olmadığı; deneyim, eğitim ve destek sistemlerinin de bu süreçte önemli rol oynadığı unutulmamalıdır. Çocuk sayısındaki artış, ebeveynlerin zaman, enerji ve dikkat kaynaklarını daha fazla çocuğa bölüştürmelerini gerektirir. Bu durum, bireysel çocuk ihtiyaçlarının yeterince fark edilememesine, duygusal ya da fiziksel ihmale karşı duyarlılığın azalmasına neden

olabilir. Ayrıca, çok çocuklu ailelerde stres düzeyinin artması, ebeveynlerin daha fazla yorgunluk, tükenmişlik ya da kontrolsüzlük hissi yaşamasına yol açabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR

Araştırma bulgularına göre, çocuk istismarına ilişkin biliş düzeylerinde ebeveynin cinsiyetinin belirleyici bir faktör olduğu görülmüştür. Babaların annelere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek biliş düzeyine sahip olduğu saptanmıştır.

Yaş değişkeni değerlendirildiğinde; 30–35 yaş grubundaki kadınların ve 31–35 yaş grubundaki erkeklerin çocuk istismarına ilişkin toplam biliş düzeyleri, diğer yaş gruplarına kıyasla anlamlı biçimde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Eğitim düzeyi açısından değerlendirildiğinde; ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça daha yüksek biliş düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Ebeveynlerin meslek ve çalışma durumlarının da biliş düzeylerini etkilediği tespit edilmiştir. Memur erkek katılımcıların işçi erkek katılımcılardan daha yüksek biliş düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Çocuk sayısı arttıkça toplam biliş, ihmale ve eyleme ilişkin biliş puanlarının anlamlı biçimde arttığı görülmüştür. Ancak başa çıkmaya ilişkin puanlarda 1 çocuğu olan bireylerin, 3 ve üzeri çocuğa sahip bireylerden daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir.

Çocuk istismarı ile ilgili eğitim alma ve bilgi düzeyi değişkenlerinde ise beklenenin aksine, eğitim almayan ve çocuk istismarı türleri hakkında bilgi sahibi olmayan bireylerin daha yüksek toplam biliş, ihmale ve eyleme ilişkin biliş puanlarına sahip oldukları görülmüştür.

Tüm bu bulgular ışığında, ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin biliş düzeylerinin çok boyutlu sosyal ve bireysel etkenler tarafından şekillendiği anlaşılmaktadır. Ebeveynin yaşı, eğitim düzeyi, mesleği, çocuk sayısı, ekonomik durumu ve çocuk istismarı konusundaki eğitim deneyimi gibi faktörler, farkındalık düzeylerinde anlamlı değişimlere neden olmaktadır.

Ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin farkındalık düzeylerini çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından incelemiş ve elde edilen bulguları literatür ile karşılaştırarak değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveyn farkındalık düzeylerinin; yaş, eğitim

düzeyi, meslek, çalışma durumu, çocuk sayısı ve çocuk istismarı hakkında bilgi sahibi olma gibi değişkenlerle anlamlı şekilde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

6.2. ÖNERİLER

Bu bulgular doğrultusunda;

Ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi, tutum ve başa çıkma becerilerini geliştirmeye yönelik programların, sadece mesleki statüye dayalı değil, bireyin çalışma koşulları, bilgiye erişim düzeyi ve sosyal çevresi gibi çok boyutlu etkenler göz önünde bulundurularak yapılandırılması önerilmektedir.

Çalışan ebeveynler için iş yerinde düzenli olarak çocuk koruma farkındalık eğitimleri verilmesi, ev hanımı ebeveynler için ise sağlık merkezleri ve toplum temelli programlar aracılığıyla bilgilendirici faaliyetler planlanması, toplumsal düzeyde farkındalığın artırılmasına katkı sağlayabilir.

Ailelerin farkındalık düzeyinin artırılması için hemşirelerin ve sağlık profesyonellerinin yürüttüğü bilgilendirme çalışmalarının daha yaygın ve motive edici hale getirilmesi, ebeveynlerin bilgi düzeylerini olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, çok çocuklu ailelere yönelik istismar farkındalığı ve müdahale becerileri kazandırmayı amaçlayan eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Bu programların yalnızca bilgi aktarmaya yönelik değil, aynı zamanda zaman yönetimi, stresle başa çıkma ve dikkatli gözlem becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bütüncül bir yapıda olması önemlidir. Ayrıca ebeveynlere yönelik kaynaklar hazırlanırken çocuk sayısı gibi aile yapısı değişkenlerinin dikkate alınması, farkındalığı artırmada daha etkili sonuçlar doğurabilir. Gelecek araştırmalarda çocuk sayısı ile istismar farkındalığı arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik çok değişkenli modeller geliştirilerek, bu ilişkinin daha derinlemesine analiz edilmesi önerilmektedir.

Çocuk istismarına ilişkin farkındalık programlarının sadece düşük gelir grubuna değil, her sosyoekonomik düzeyden bireylere yönelik planlanması önem taşımaktadır. Yüksek gelir grubuna yönelik içeriklerin, eyleme geçme becerilerinin yanında başa çıkma stratejilerini de geliştirmeye odaklanması önerilmektedir. Ayrıca, farkındalık artırıcı

eğitimlerde, ekonomik refah düzeyine bağlı olarak gelişebilecek bilişsel rahatlık ve ihmalkâr tutumların önüne geçilmesi amacıyla psikoeğitim çalışmaları yürütülmelidir.

Gelecek araştırmalarda, ebeveyn mesleklerinin yalnızca statü temelinde değil, işin niteliği, stres düzeyi ve ebeveynlik rolleriyle etkileşimi açısından da derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Küçüköğlu S, Başar H. Çocuk ihmali ve istismarına Türkiye’de yapılan lisansüstü tezler açısından bir bakış. Atatürk Üniversitesi. 2020;2(1):11-18.
2. Üstündağ A, Şenol F, Mağden D. Ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bilinçlendirilmesi. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi ‘Erken Müdahale’; 2015.
3. Zeanah CH, Humphreys KL. Child abuse and neglect. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 2018;57(9):637-644.
4. Kaihara Y, Sasahara H, Niizato N, Yamane A, Nikawa H, Yamasaki K, et al. Establishment of indicator for screening of child abuse and neglect in primary school-age children. Eur J Paediatr Dent. 2022;23(4):315-320.
5. Whelan J, Hartwell M, Chesher T, Coffey S, Hendrix AD, Passmore SJ, et al. Deviations in criminal filings of child abuse and neglect during covid-19 from forecasted models: an analysis of the state of Oklahoma, USA. Child Abuse Negl. 2021;116(Pt 2):104863.
6. Aktu Y, Dilekmen M. İstismarda ilişkin bilişler ölçeği: ebeveyn formu. Psikiyatri Güncel Yaklaşımlar. 2021;13(1):388-404.
7. Çalışkan M. Toplum ve suç araştırmalarında sınırları aşan bir suç: ‘çevrimiçi çocuk istismarı’ ve bu suça karşı alınabilecek önlemler. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2019;61:122-131.
8. Aktay M. İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. Gelişim ve Psikoloji Dergisi. 2020;1(2):169-184.
9. Walsh K, Eggins E, Hine L, Mathews B, Kenny MC, Howard S, et al. Child protection training for professionals to improve reporting of child abuse and neglect. Cochrane Database Syst Rev. 2022;2022(5):CD011775.
10. Van der Put CE, Assink M, Gubbels J, Baart J. The effectiveness of parent training programs for child maltreatment: A meta-analysis. Child Abuse Negl. 2018;80:82-93.

11. Yılmaz B. Çocuk istismarı ve ihmali: risk faktörleri ve çocukların psiko-sosyal gelişimi üzerindeki etkileri. *Civilacademy Sosyal Bilimler Dergisi*. 2009;7(1):63-79.
12. Şikel Ç, Harmancı H. Çocuklarda duygusal istismarın kimlik oluşumunda etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022;3(3):1-12.
13. Gonzalez D, Bethencourt Mirabal A, McCall JD. child abuse and neglect. in: *Sstatpearls. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024*.
14. Celiloğlu B. Çocuk istismarı ve ihmali farkındalık ölçeklerinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 2023;10(65):443-471.
15. Demir Z, Yılmaz M, Yılmaz S. Çocuk istismarı: Ruh sağlığına etkileri ve psikiyatri hemşiresinin sorumlulukları. *Turk J Child Adolesc Ment Health*. 2021;31(1):23-29.
16. Uğurlu Z, Gülsen İ. Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2014;1(1):1-24.
17. Uğurlu Z. Toplumsal şiddete dayalı şiddetin çocuğa yansımaları: Çocuk istismarı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*. 2022;6(2):160-174.
18. Geçkil E. Çocuklarda fiziksel istismar ve hemşirelik yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2017;6(1):129-139.
19. Kar H, Dokgöz H. Çocukta fiziksel istismar. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry*. 2017;3(3):175-180.
20. Subaşı D. Engelli çocukların istismarı ve ihmali: Tanılamada hemşirenin rolü. *Ankara Üniversitesi*. 2023;21(2):29-39.
21. Schilling S, Christian WC. Child physical abuse and neglect. *Child Adolesc Psychiatr Clin N Am*. 2014;23:309-319.
22. Koç F, Paslı F. Çocuğa yönelik istismar ve ihmal olayları haberdeki temsiliinin çocuk hakları bağlamında incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 2021;32(1):97-121.

23. Özbey Gökçe F, Çakmakçı Y. Öğretmen adaylarının “özel yetenekli çocuk” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2021;21(1):13-35.
24. Alanazi SS, Althaqib AN, Albeladi KE, Alarfaj S, Alhezemy RR, Almjlad AB, et al. Child abuse and neglect awareness between knowledge, perception, and reporting among interns and Medical Students of Majmaah University. *Int J Med Dev Ctries*. 2021;5(2):607–613.
25. Dereobalı N, Karadağ ŞC, Sönmez S. Preschool educators’ roles, views and experiences about child abuse, neglect, and violence towards children – Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı, ihmali, şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*. 2013;14(1):50-66.
26. Finkelhor D, Vanderminden J, Turner H, Hamby S, Shattuck A. Upset among youth in response to questions about exposure to violence, sexual assault and family maltreatment. *Child Abuse Negl*. 2013;38:217–223.
27. Beyazıt U. An overview of the postgraduate theses about child abuse in Turkey – Çocuk istismarı konusunda Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Hacettepe Univ Fac Health Sci J*. 2015;1(1).
28. Lok N, Başoğlu C, Öncel S. Effects of domestic violence on children and significance of psychosocial support – Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri ve psikososyal desteğin önemi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2016;8(2):155–161.
29. Yalçın N. Child abuse in Turkey and solution suggestions – Türkiye’de çocuk istismarı ve çözüm önerileri [Master’s Thesis]. İstanbul: Beykent Üniversitesi; 2011.
30. Premani ZS. Effects of child maltreatment: A case study from Pakistan. *J Pediatr Child Health Issues*. 2021;2(5).
31. Yeo D, Lee S, Choi H, Park M, Park B. Emotional abuse mediated by negative automatic thoughts impacts functional connectivity during adolescence. *Neurobiol Stress*. 2024;101016.

32. Akça S, Söngüt S. Çocuk istismarı ve pediatri hemşiresinin rolü. Zeynep Kamil Tıp Bülteni. 2019;50(4):241-250.
33. Ferragut M, Cerezo M, Tallo M, Fernandez R. Effectiveness of child sexual abuse prevention programs on knowledge acquisition: A meta-analytical study. Child Abuse Negl. 2023.
34. Hıdır M, Kılınç F. Çocukluk döneminde cinsel istismar üzerine yapılan çalışmaların içerik analizi. Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi. 2020;23-40.
35. Yoldaş C, Demircioğlu H. Çocukluk ve ergenlik döneminde psikososyal risk faktörleri ve koruyucu unsurlar. Ankara Üniversitesi. 2019;18(1):40-48.
36. Karataş Z. Çocukların istismarına neden olan risk faktörleri ve önleyici çalışmalar. In: Öztürk A, editor. Yetim ve Kimsesiz Çocuklar Sempozyumu Bildiriler Kitabı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınevi; 2023. P. 185-212.
37. Özkan G. Ekolojik sistem yaklaşımı açısından çocuk ihmal ve istismarında bireysel, ailesel ve çevresel risk faktörlerinin değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi. 2022;4(8):217-240.
38. Wilkins N, Tsao B, Hertz M, Davis R, Kleven J. Connecting the dots: An overview of the links among multiple forms of violence. Atlanta (GA): National Center for Injury Prevention and Control, CDC; Prevention Institute; 2014.
39. Oliver WJ, Kuhns LR, Pomeranz ES. Family structure and child abuse. Clin Pediatr (Phila). 2006;45(2):111–118.
40. Hunter AA, Flores G. Social determinants of health and child maltreatment: A systematic review. Pediatr Res. 2021;89:269–274.
41. Schofield TJ, Lee RD, Merrick MT. Safe, Stable, Nurturing relationships as a moderator of intergenerational continuity of child maltreatment: A meta-analysis. J Adolesc Health. 2013;53:32–38.
42. Li F, Godinet MT, Arnsberger P. Protective factors among families with children at risk of maltreatment: Follow-up to early school years. Child Youth Serv Rev. 2011;33(1):139–148.

43. Chaffin M, Bonner BL, Hill RF. Family preservation and family support programs: Child maltreatment outcomes across client risk levels and program types. *Child Abuse Negl.* 2001;25(10):1269–1289.
44. Plourde KF, Ippoliti NB, Nanda G, McCarraher DR. Mentoring interventions and protective assets for adolescent girls: A review of the literature. *J Adolesc Health*].
45. Coulton CJ, Crampton DS, Irn M, Spilsbury JC, Korbin JE. How neighborhoods influence child maltreatment: A review of the literature and alternative pathways. *Child Abuse Negl.* 2007;31(11–12):1117–1142.
46. Acehan S, Bilen A, Ay MO, Gülen M, Avcı A, İçme F. Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. 2013;22(4):591-614.
47. Ertürk Keleş C, Yıldırım A. Çocuğa yönelik kötü muamele: İstismar. *Int Soc Sci Stud J.* 2023;9(114):7817-7828.
48. Yolcuoğlu İ. Çocukların ihmal-istismara uğramasında aile ve çocuklara yönelik risk faktörleri ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet.* 2010;21(1):73-83.
49. Türkkkan T, Odacı H, Bülbül K. Çocuk istismarı ve ihmali anlamak: Ekolojik bir yaklaşım. *Toplum ve Sosyal Hizmet.* 2021;32(2):709-728.
50. Yolcu H, Tarhan S. Çocuğa kötü muamelede risk faktörleri: Kuramsal bir çalışma. In: Aydın İ, editor. Prof. Dr. İnayet Aydın'a Armağan. Ankara; 2021. p. 307–325.
51. Sedlak AJ, Mettenburg J, Basena M, Petta I, McPherson K, Greene A, Li S. fourth national incidence study of child abuse and neglect (nıs–4): Report to congress. Washington (DC): U.S. Department of Health and Human Services; 2010.
52. Sullivan PM, Knutson JF. Maltreatment and disabilities: a population-based epidemiological study. *Child Abuse Negl.* 2000;24(10):1257–1273. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(00\)00190-3](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00190-3)
53. Chamberland C, Fallon B, Black T, Trocmé N. Correlates of substantiated emotional maltreatment in the canadian incidence study of reported child abuse and neglect 2003. *J Fam Violence.* 2012;27(3):201–213.

54. Cicchetti D, Toth SL. Child maltreatment. *annu rev clin psychol.* 2005;1:409–438.
55. Deveci E, Açık Y. Çocuk istismarı nedenlerinin incelenmesi. *Arşiv.* 2003;12:396-404.
56. Beck U. Risk toplumu: Yeni bir moderniteye doğru. Kılıç BS, çev. İstanbul: İthaki Yayınları; 2011.
57. Furedi F. Paranoid parenting: Why ignoring the experts may be best for your child. London: Continuum; 2014.
58. Giddens A. Modernite ve bireysel kimlik: Geç modern çağda benliğin inşası. Köksal H, çev. Ankara: Say Yayınları; 2014.
59. Kaytez N, Yücelyiğit S, Kadan G. Çocuğa yönelik istismar ve çözüm önerileri. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2018;1(1):18-24.
60. Doğanlı B, Karaörs G. Children abuse and precautions for child abuse within the scope of social state. *J Int Sci Res.* 2017;2(7):82-92.
61. Şirin MC. Türkiye’de Çocukların istismar ve ihmalden korunmasına yönelik hukuki düzenlemeler ve idarenin faaliyetleri. In: Özçetin M, Kılıç A. Her Yönüyle Çocuk İstismarı ve İhmali. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2024. p.103-6.
62. Külçü DP, Karataş H. Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşire Fakültesi Dergisi.* 2016;32(1):48-58.
63. Büber Ö, Alsancak F, Kara ZH, Oksal H. Uygulama deneyimleri ışığında çocuk izlem merkezlerinin işlevselliği. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi.* 2024;15(57):169-196.
64. Topdemir C. İstismar mağduru çocuğun korunmasında bir uygulama: Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM). *Anadolu Bil MYO Dergisi.* 2016;(43).
65. Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete. 2010.

66. Bağ FÖ, Bozkurt G. Hemşirelerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021;24(1):17-24.
67. Demir Z, Yılmaz M, Yılmaz S. Çocuk istismarı: Ruh sağlığına etkileri ve psikiyatri hemşiresinin sorumlulukları. *Türk J Child Adolesc Ment Health*. 2024;31(1):23-29.
68. Field A. *Discovering statistics Using IBM SPSS statistics*. 4th ed. London: Sage Publications; 2013.
69. Tabachnick BG, Fidell LS. *Using multivariate statistics*. 6th ed. Boston: Pearson; 2013.
70. George D, Mallery P. *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*. 10th ed.; 2010.
71. Hamzaoglu N, Özel H. Ebeveynlerin istismar farkındalık düzeylerinin istismara ilişkin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*. 2024;8(3):609-621.
72. Dallar Bilge Y, Tasar M, Kılınçoğlu B, Özmen S, Tiras U. Sosyoekonomik statü, ebeveynlerin çocuk istismarı, ihmali, deneyimleri ve kullanılan disiplin yöntemlerine ilişkin bilgi düzeyi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2013;14(1):27-35.
73. Alisinanoğlu F, Bağcı S. Erken çocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalık düzeyleri. *Edebiyat Dilbilim Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 2023;2(1):63-78.
74. Yalçın H, Koçak N, Duman G. Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 2014;16:137-144.
75. Güler N, Uzun S, Boztaş Z ve ark. Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*. 2002;24:128-134.
76. Şenol F. okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalıklarının ve istismarın etkilerine yönelik bilgilerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2022;21(82):559-571.

77. Yıldırım E, Soncu-Büyükişcan E, Çolak M, Akpınar S, Altan B. Çocukluk çağı amnezisi: Hatırlanan ilk çocukluk anısı yaşı ile ilişkili faktörler. Psikoloji Çalışmaları - Stud Psychol. 2018;38(2).
78. Büber Ö, Taylan H. Çocuk ihmal ve istismarında ebeveynlerin farkındalık düzeyleri. Sosyal Sağlık Dergisi. 2023;3(2):189-207.
79. Akgün R, Çetin H. 4-6 yaş arası çocuğu olan ebeveyn tutumlarının ve istismar farkındalıklarının belirlenmesi üzerine bir çalışma. Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi. 2020;(5):42-61.
80. Kanak M, Pekdoğan S. 3-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin duygusal istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Cumhuriyet Int J Educ. 2020;9(4):1029-1046.
81. Meraki S, Var Çalık E. Alt-sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeylerinin incelenmesi. Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi. 2019;2(1):1-12.
82. Altıntaş Kulakçı H, Top Üstüner F, Ayyıldız Kuzu T. Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocuk ihmali ve istismarı farkındalıklarının belirlenmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2023;12(4):1702-1710.
83. Bilgen F, Karasu F. Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışları. Sosyal Bilimler Dergisi. 2017;7(13):22-34.
84. Yağmur E, Gürkan Ö. Münchausen by proxy sendromu: Çocuk istismarının karmaşık bir formu. Adli Psikiyatri Dergisi. 2021;18(1):45-52.
85. Kılıç S, Özcan M. Münchausen by proxy sendromunun klinik özellikleri ve tanısal güçlükleri. Türk Pediatri Arşivi. 2020;55(4):379-383.
86. Bayramoğlu M, Karakoç Demirkaya S. Münchausen by proxy sendromu: Sağlık çalışanları için tanı ve müdahale süreci. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi. 2019;26(3):156-161.
87. Aslan Ş, Çitil R. Çocuk istismarında münchausen by proxy sendromu: Adli ve sosyal hizmet perspektifi. Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi. 2022;13(2):103-109.

88. Demircioğlu H, Günindi Y. Okul öncesi dönem psikososyal risk faktörlerinin incelenmesi. Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi. 2021;4(1):1-31.
89. Taşören AB. Çocukluk döneminde travma ile çalışmak: Travma oyun modeli. Toplum ve Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi. 2022;24(2):707-726.
90. Bayrak NG, Gürhan N, Karakaş D. Türkiye’de çocuk izlem merkezleri, adli görüşme süreci ve hemşirelerin rol-sorumlulukları. Ege Üniversitesi Hemşire Fak Dergisi. 2021;37(3):217-222.
91. Karakurt N, Varlı A. Çocuk izlem merkezlerindeki hemşirelerin adli olaylara yaklaşımı. ResearchGate. 2021.
92. Başdaş Ö, Bozdağ F. Hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama durumlarının belirlenmesi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi. 2018;11(3):267-275.
93. Güner C, Yavuz HÖ, Dörtbudak Z. Çocuk istismarı-ihmali vakalarıyla karşılaşan hemşirelerin görüş ve uygulamaları. Sağlık Akademisi Kastamonu. 2016;1(1):39-55.
94. United Nations General Assembly. Convention on the rights of the child. 1989 Nov 20 .
95. UNICEF Türkiye. Çocuk Hakları’ na dair sözleşme. Ankara: UNICEF.
96. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. <https://www.aile.gov.tr> .
97. Türkiye Cumhuriyeti. Türk Ceza Kanunu. 5237 sayılı Kanun. Resmî Gazete: 12.10.2004; 25611.
98. T.C. Sağlık Bakanlığı. Çocuk İzlem Merkezleri uygulama rehberi. Ankara: Sağlık Bakanlığı; 2020.
99. Paslı F. Çocuğa yönelik fiziksel istismar. Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi. 2020;1(1):60–72.

100. Yavuzer H, Karataş Z. Çocuk istismarı ve ihmali: Nedenleri, sonuçları ve önlenmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi. 2013;8(19):91–109.
101. Gökler İ. Çocuk işçiliği ve ekonomik istismar. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. 2002;19(2):123–34.

EKLER

EK-1. SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Anketi Cevaplayan Ebeveyn: Anne () Baba ()

Anne Doğum Tarihi:

Baba Doğum tarihi:

Anne Eğitim düzeyi:

Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ()
Doktora ()

Baba Eğitim Düzeyi:

Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ()
Doktora ()

Anne Mesleği: Ev Hanımı () Memur () İşçi ()

Diğer (Lütfen buraya mesleğinizi yazınız):

Baba Mesleği: Memur () İşçi ()

Diğer (Lütfen buraya mesleğinizi yazınız):

Anne Çalışma Durumu: Evet çalışıyorum () Hayır çalışmıyorum ()

Baba Çalışma Durumu: Evet çalışıyorum () Hayır çalışmıyorum ()

Aile tipi: Çekirdek Aile () Geniş Aile () Boşanmış aile ()

Kaç çocuğunuz var: 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () 6 ve daha fazla ()

Çocuklarınızın yaşını ve cinsiyetlerini yazınız:

1. Çocuk	Kız ()	Erkek ()	Yaş:
2. Çocuk	Kız ()	Erkek ()	Yaş:
3. Çocuk	Kız ()	Erkek ()	Yaş:
4. Çocuk	Kız ()	Erkek ()	Yaş:
5. Çocuk	Kız ()	Erkek ()	Yaş:

6 ve daha fazla çocuğunuz varsa lütfen yaşını ve cinsiyetini yazınız:

Ailenin sosyoekonomik düzeyi: Gelir Gidere Eşit () Gelir Giderden Az () Gelir Giderden Fazla ()

Çocuk istismarıyla ilgili eğitim aldınız mı?: Evet () Hayır ()

Cevabınız Evet ise kimden eğitim aldınız?: Öğretmen () Hemşire ()

Diğer (Lütfen kimden eğitim aldığınızı yazınız):

Hemşirelerden çocuk istismarıyla ilgili eğitim almak ister misiniz?:

Evet () Hayır ()

Çocuk istismarına yönelik başvurulacak yerler hakkında bilginiz var mı :

Evet () Hayır ()

Cevabınız Evet ise;

Polis () Belediye () Sosyal Hizmetler () Savcılık () Diğer (tanımlayınız):

Çocuk istismarı en çok kimler tarafından yapılmaktadır?): Birden fazla seçenek işaretlenebilir.

Akrabalar ()

Ebeveynler ()

Komşular ()

Çocuğun tanıdığı kişiler tarafından ()

Yabancı insanlar ()

Akranları ()

Diğer:

Çocuk istismarına neden olan faktörler nelerdir?

Yoksulluk ()

Ebeveynlerden bir ya da ikisinin olmaması ()

Engellilik ()

Cinsiyet : Kız ()

Erkek ()

Diğer:

Aşağıda çocuklarda görülen belirtilerden hangisi size çocuk istismarını düşündürür?

Suçluluk ()

Utanç Duyma ()

Konuşmada zorluk ()

Aşırı sosyalleşme ()

İzolasyon ()

Diğer:

Çocuk istismarı türleri hakkında bilginiz var mı: Evet () Hayır ()

Bildiğiniz Çocuk istismarı türlerini işaretleyiniz

Duygusal istismar ()

Cinsel istismar ()

Fiziksel istismar ()

Ekonomik istismar ()

EK-2. ÇOCUK İSTİSMARINA İLİŞKİN BİLİŞLER ÖLÇEĞİ (EBEVEYN FORMU)

Değerli Ebeveyn,

Bu ölçme aracı, ebeveynlerin çocuk istismarına ilişkin yanlış algılamalarını, bilişsel çarpıtmalarını ve işlevsel olmayan düşüncelerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Aşağıda belirtilen cümlelerin doğrusu veya yanlışı yoktur. Her insanın bir duruma uygun olduğunu düşündüğü farklı bir seçeneği bulunabilir. Lütfen, her cümleyi dikkatlice okuyun ve her birine ne kadar katılıp katılmadığınızı belirtin. Katılma durumunuzu belirten ifadenin karşısındaki ilgili seçeneğe “X” işareti koyunuz.

İfadeler	Kesinlikle doğru değil				Kesinlikle doğru
1. Bir çocuğa cinsel saldırı olmamışsa bu durum, çocuk istismarı değildir.	1	2	3	4	5
2. Çocuk büyüklerin her istediğini yapmalıdır.	1	2	3	4	5
3. Bir çocuk iyi birisi olmak için yetişkinlerin her dediğini yapmalıdır.	1	2	3	4	5
4. Çocuk istismardan şikayetçi değilse bu durumdan rahatsız olmadığı anlamına gelir.	1	2	3	4	5
5. İstismarcılar, sadece tanımadıkları çocukları istismar edebilirler.	1	2	3	4	5
6. Bir çocuğun yakın akrabaları onun özel bölgelerine dokunursa çocuk, kendisini güvende hissedebilir.	2	3	4	5	5
7. Bir yetişkinin bir çocuğa yönelik zarar verici bir davranışı sır olarak kalmalıdır.	1	2	3	4	5
8. Çocukların uygun olmayan görüntülerine bakmakta bir sakınca olmayabilir.	1	2	3	4	5
9. Çocuk, istismara maruz kaldığı için kendisinden utanmalıdır.	1	2	3	4	5
10. İstismara uğramak çocukları daha dayanıklı yapabilir.	1	2	3	4	5
11. Çocuk, kendisini istismar eden kişi zarar görmesin diye yaşadığı olayı kimseye anlatmamalıdır.	1	2	3	4	5
12. Bir çocuk tanımadığı insanlara ev adresi, telefon numarası gibi bilgileri verebilir.	1	2	3	4	5
13. Çocuklar istismara uğradığı için dünya kötü bir yerdir.	1	2	3	4	5
14. Çocuklar tek başlarına istismarla başa çıkamaz.	1	2	3	4	5
15. Bir çocuk, kötü şeylerin başına gelmesini engelleyemez.	1	2	3	4	5
16. İhmal edilmiş çocuklar, daha çabuk istismara maruz kalırlar.	1	2	3	4	5
17. İstismara maruz bırakılan çocuklar çekingendirler.	1	2	3	4	5
18. İstismarla başa çıkmak zorunda olan bir çocuk hiçbir zaman mutlu olamaz.	1	2	3	4	5

EK-3. ETİK KURUL İZNİ

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-81182178-605-48123
Konu : Etik Kurul Onayı (Gülşah ÇALIŞKAN
DEMİRCİ)

26.09.2024

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi : Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 17.01.2024 tarihli ve 29980858-41453 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Gülşah ÇALIŞKAN DEMİRCİ**'nin, **Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Sevim ÜNAL**'ın tez danışmanlığında devam ettirdiği **“Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi”** konu başlıklı tez çalışması, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulumuzun 09.02.2024 tarih ve 2024/01 sayılı toplantısında Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi ve Ufuk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu Yönergesi çerçevesinde değerlendirilmiş olup, etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla arz/rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa KILIÇ
Etik Kurul Başkanı

EK-4. ÖLÇEK KULLANIM İZNİ

7 Tem 2023

...

Merhaba hocam,
Makale ekinde gerekli açıklamaya ve ölçek maddelerine erişebilirsiniz.
Çalışmamızda başarılar dilerim.

7 Tem 2023 Cum **13:03** tarihinde Gülşah Çalışkan

şunu yazdı:

Hocam merhaba ben Gülşah Çalışkan Demirci. Ufuk üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları alanı da yüksek lisans yapmaktayım. Tez dönemine geldim, Konu olarak çocuk istismarında bilgi düzeylerine ölçmek istiyorum. Sizin ölçeğinizi Çocuk İstismarına İlişkin Bilişler Ölçeğini makalenizdeki ölçeğinizi eğer izin verirsiniz uygulamak istiyorum. Tezimde de uygun şekilde atıflayarak kullanmak istiyorum. Ölçeğin puanlaması ile ilgili değerlendirme açıklamasını ve ölçeği benimle paylaşırsanız çok mutlu olurum. Şimdiden teşekkürler, iyi günler iyi çalışmalar.

[iOS için Outlook](#) uygulamasını edinin

Siz
Yahya AKTU kişisine

7 Tem 2023

...

Çok teşekkürler size de iyi çalışmalar

[iOS için Outlook](#) uygulamasını edinin

...

EK-5. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma Ufuk Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında yürütülen bir araştırmadır. Bu çalışmanın amacı; ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerinin ve hemşirelik yaklaşımlarını belirlemek amaçlanmaktadır.

Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllük esasına dayalıdır. Eğer katılmayı kabul ederseniz, sizden konuyla ilgili bazı ölçekleri doldurmanız istenecektir. Lütfen soruları olması gerektiğini düşündüğünüz biçimde değil, sizin düşüncelerinizi tüm gerçekliği ile yansıtabilecek biçimde cevap veriniz. Samimi ve içtenlikle vereceğiniz cevaplar çalışmanın sağlığı açısından çok önemlidir.

Sizden anket üzerinde belirtilecek hiçbir kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmeyecektir. Cevaplarınız sadece araştırmanın amacına uygun olarak bilimsel açıdan kullanılacak ve gizli tutulacaktır.

Bu çalışmaya katılmayı kabul edebilir, reddedebilirsiniz ayrıca çalışmanın herhangi bir yerinde onayınızı çekme hakkına da sahipsiniz. Ancak formları sonuna kadar ve eksiksiz doldurmanız, bu araştırmanın geçerli olabilmesi için önem taşımaktadır.

Çalışma ile ilgili herhangi bir bilgi almak isterseniz, aşağıdaki elektronik iletişim adresinden ulaşabilirsiniz.

Araştırma Koordinatörü: Ayşe Sevim ÜNAL

E-posta adresi:

Araştırmacı: Gülşah ÇALIŞKAN

E- posta adresi:

Katılımınız ve ayırdığınız vakit için şimdiden teşekkür ederiz.

Katılımcı Beyanı:

Araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum. Bu araştırmada ‘katılımcı’ olarak yer alma kararını aldım.

İsim Soyisim:

İmza:

NOT: Sayın katılımcı, işbu onam formunun bilgilendirme kısmı tarafınızda kalacak olup, isim-soy isim ve imzanızın olduğu alan çalışmaya gönüllü olarak katıldığınızı belgelendirmek amacıyla araştırmacıda kalacaktır. Araştırmacı sayılan amaç dışında hiçbir şekilde isim ve imzanızı başka bir işlemde kullanmayacaktır.

EK-6. ANKARA VALİLİĞİ İZİN FORMU

TC
ANKARA VALİLİĞİNE

Ufuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Tezli Yüksek lisans programında Yrd. Doç. Dr. Ayşe Sevim ÜNAL sorumluluğunda, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans öğrencisi Gülşah ÇALIŞKAN tarafından, “Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi” konulu etik kurul izni alınan tez çalışmasının yapılabilmesi için, Ankara Valiliğinden Ankara Merkez İlçelerinde araştırma yapılabilmesine yönelik Kurum izninin alınabilmesi konusunda gerekli işlemlerin yapılması hususunu bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

05.12.2024

Gülşah Çalışkan
Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Yüksek
Lisans Öğrencisi

Ekler

- Ek 1: Tez Öneri Formu
- Ek 2: Araştırma için Etik Kurul Onay Belgesi
- Ek 3: Veli Onam Formu
- Ek 4: Veri Anket Formu

ANKARA VALİLİĞİ	
EVRAK BÜROSU	
Tarih:	05-12-2024
Sayı:	200297
ANKARA İL EMNİYET MÜD.	
Vali a.	

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Gülşah ÇALIŞKAN

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Tezli Yüksek Lisans Programı

Ön Lisans : Yaşlı Bakımı

Sertifikalar : KBRN Hemşireliği Sertifikası

Bilimsel Faaliyetleri

: AVCI, A., ÇALIŞKAN G. Epilepsi Tanılı Çocuklarda Hemşirelik Yaklaşımı/Nursing Approach In Children With Epilepsy Diagnosis (Poster Bildiri) Uluslararası Palyatif Bakım Kongresi (4-6 Ekim 2019).

ÇALIŞKAN, G., ÜNAL, A.S. Çocuk Acile Göğüs Ağrısı ile Gelen Hastalara Hemşirelik Yaklaşımı (Poster Bildiri), Uluslararası Katılımlı 12. Ege Pediatri- 8. Ege Pediatri Hemşireliği ve 4. Ege Pediatri- Kuzey Kıbrıs Pediatri Kongresi (13-15 Ekim 2023)

ÇALIŞKAN, G., Periferik Venöz Kateterlere İlişkin Komplikasyonların Yönetimi (Sözel Bildiri), 19. Ulusal Çocuk Acil ve Tıp Yoğun Bakım Kongresi 15. Çocuk Acil Tıp ve Yoğun Bakım Hemşireliği Kongresi (22-25 Kasım 2023)

ÇALIŞKAN, G., AVCI, H. Hemşirelerde Şefkat Yorgunluğu ve Öneriler (Poster Bildiri) Pediatri Günleri 25. Pediatri Hemşireliği Günleri ve 2. Pediatri Diyetisyenliği Günleri (16-18 Nisan 2024).

İş Deneyimi

Stajlar : Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi servis ve yoğun bakımlar (2014-2019).

Ankara Şehir Hastanesi servis ve yoğun bakımlar (2019-2024).

Çalıştığı Kurumlar : Adana Özel Adana Hastanesi (Temmuz 2019-Eylül 2019).
Ankara Şehir Hastanesi (2019- 2024).
İstanbul Beykoz Devlet Hastanesi (2024- Devam ediyor).

Tarih : 10.06.2025

